232
Sh4p
1902

The person charging this material is responsible for its return to the library from which it was withdrawn on or before the **Latest Date** stamped below.

Theft, mutilation, and underlining of books are reasons for disciplinary action and may result in dismissal from the University.

To renew call Telephone Center, 333-8400

UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY AT URBANA-CHAMPAIGN

JUL 28 1984

JUN 30 1984

L161—O-1096

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign Alternates

https://archive.org/details/pravdyviery00shep

ПРАВДЫ ВѢРЫ

написавъ

О. АНДРЕЙ ШЕПТИЦКІЙ
Митрополитъ Галицкій

Выданє друге.

ЖОВКВА
ПЕЧАТНЯ ОО. ВАСИЛІЯНЪ
1902.

232
Sh4p
1902

Вступъ.

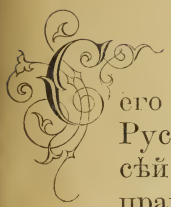

его року я написавъ книжочку для Русиновъ осѣлыхъ въ Канадѣ. Въ сѣй книжочцѣ представивъ я всѣ правды нашои святои вѣры, щобы тымъ нашимъ бѣднымъ выходцямъ дати нагоду пригадувати собѣ Божу науку, котрои не чуютъ голошеной въ церквѣ. Они тамъ бѣдни, въ многихъ мѣсцяхъ не мають церкви, а де мають церкву, тамъ не мають священиковъ.

Теперь выдаю сю книжочку другимъ разомъ для васъ, дорогi братя. Може й вамъ придасть ся. Знайдете въ нѣй выложенi всѣ правды Божого объявленя, знайдете цѣлу науку Iисуса Христа, не такъ коротко зобранi, якъ въ тои книжочцѣ „О вѣрѣ“, що я вамъ написавъ тому колька мѣсяцѣвъ. Въ сѣй книжочцѣ я пояснивъ вамъ си правды такъ, що кождый въ васъ легко ихъ порозумѣе.

Берѣть сю книжочку тай читайте а Богъ Всевышный най вамъ благословить такъ, якъ и я вамъ благословлю.

Потреба знати вѣру, бо безъ вѣры нема спасеня.

Хто лишь хоче спасти ся, мусить передовсѣмъ тримати ся святои католицкои вѣры; безъ неи неподо́бно приподобати ся Богови. Богъ дає намъ вправдѣ святу свою силу зъ неба, котра помогає намъ узнавати те, що Во́нъ объявивъ и що Церковь подає до вѣруваня, але якъ чоловѣкъ самъ не працює, не старає ся по́знавати Божихъ правдъ, то и та помо́чь Божа у него якъ бы нежива.

Вѣра, то такъ якъ той ланцъ святый, що чоловѣка вяже и лучить зъ Богомъ. Той ланцъ мусить тримати ся и розуму и серця чоловѣка. Розуму тримає ся тогдѣ, коли чоловѣкъ знає все, що Богъ объявивъ а Церковь свята подає до вѣреня. Якъ хто тыхъ правдъ не знає, то якъ же ти́ правды тримають ся єго розуму, коли ихъ нема въ розумѣ? А колижь они суть въ розумѣ? Та колижь, якъ не тогды, коли ихъ чоловѣкъ добре розумѣє. Якъ ихъ чоловѣкъ не розумѣє, то якъ же мали бы бути въ єго розумѣ?

Тому памятайте, дорогі́ братя, старайте ся добре знати святу вѣру. То рѣчь найважнѣйша. Хто учивъ ся катехизму, то вже знає; та хиба мусить собѣ во́дъ часу до часу пригадувати се, що вже знає; а то рѣчь дуже легка. Труднѣйша рѣчь тому, котрый вѣры нѣколи не знавъ: такій мусить доперва научити ся.

Ось и на те єсть сеся книжочка, щобы ти́, що вже знають вѣру, могли легко собѣ єѣ пригадувати; а ти́, що вѣры добре не

знають, щобы могли єѣ добре научити ся. Тожь читайте собѣ сю книжочку а будете зъ нея мати хосенъ для душь вашихъ.

Хто знає письмо, най сю книжочку возме и иншимъ на голосъ най читає. Буде мати за те велику нагороду въ небѣ. Богъ буде єму благословити вже на сѣмъ свѣтѣ. Хто такъ для Бога працює и такъ ближныхъ любить, сей справдѣ є ученикомъ Христовымъ.

Тѣ же, що письма не знають, най слухають такого читаня; легонько будуть могли порозумѣти все, що буде читати ся, а якъ чогось не будуть розумѣти, то нехай запытають такого, що бо́льше розумѣє.

Пресвята Тройця.

Особа Божого Сына.

Найважнѣйша наука на свѣтѣ, безъ котрои чоловѣкъ мусить згинути на вѣки, то наука Божого Сына Іисуса Христа. Вы самѝ знаєте, що наука, котру Вамъ голошу, не моя, не выдумана людьми; знаєте, що то єсть наука Іисуса Христа.

Тому передовсѣмъ мушу Вамъ сказати про Божу особу Іисуса Христа.

Іисусъ Христосъ єсть Богомъ и чоловѣкомъ въ однѝй особѣ. Яко Богъ єсть передвѣчный, безсмертный, безконечный; яко чоловѣкъ народивъ ся въ часѣ зъ Пречистои Дѣвы Маріи. Божа особа приняла на себе слабе смертельне тѣло людске; помѣжь нами людьми жила; яко чоловѣкъ умерла за наше спасенє. Іисусъ Бого-чоловѣкъ.

Сынъ Божій зѝйшовъ зъ неба на землю до насъ, щобы насъ спасти. Зъ неба принѣсъ намъ свою святу науку. Народивъ ся помѣжь нами, яко маленька, слабонька дитина. Люди навѣть найлѣпшѝ зразу не знали, що то мале дитя — то Божій Сынъ и правдивый Богъ; але такъ було. Той чоловѣкъ, що въ Вифлеємѣ въ стаєнцѣ народивъ ся, то не бувъ звычайный чоловѣкъ. Вѝнъ бувъ

правдивымъ чоловѣкомъ и правдивымъ Богомъ; тѝ рученята — то були руки Бога; то лице, тѝ очка, то лице, очи — Бога. Якъ оно, то мале дитя, говорило, то не хто иншій говоривъ, а самъ Богъ.

Двѣ природы, одна особа

Чудеснымъ способомъ выдуманымъ Божою премудростю — **людска природа нерозо̂рвано звязала ся зъ Божою природою, въ одно̂й особѣ Божо̂й.** Свята особа Божого Сына, мала двѣ природы; Божу и людску, въ собѣ само̂й злучила тѝ двѣ природы; такъ, що хотяй тѝ двѣ природы не змѣшали ся, то однакъ нерозо̂рвано звязали ся зъ собою. Божій Сынъ мавъ во̂дъ вѣко̂въ Божу природу, а во̂дъ хвилѣ, въ котро̂й Дѣва Марія почала Сына, мавъ Сынъ Божій и людску природу, т. є. душу и тѣло таке саме якъ мы люде маємо.

Чоловѣкъ Іисусъ Христосъ мо̂гъ о собѣ казати, що єсть Богомъ; а Божа особа могла сказати що єсть чоловѣкомъ. И мы можемо сказати, що Богъ бувъ и єсть чоловѣкомъ, що народивъ ся, вмеръ; такъ справдѣ єсть; и можемо сказати, що чоловѣкъ Іисусъ Христосъ бувъ и єсть безконечнымъ Богомъ, бо такъ справдѣ єсть.

Тымъ способомъ Богъ ставъ намъ ро̂внымъ, ставъ нашимъ братомъ. Перши̂ люди Адамъ и Ева стали Єго прародичами, якъ суть нашими прародичами.

Въ Іисусѣ Христѣ була одна лишь особа Божа, и двѣ природы, Божа и людска.

Длятого въ символѣ вѣры кажемо, що **вѣримо въ Сына Божого, котрый для насъ зо̂-**

йшовъ зъ неба, воплотивъ ся, вôдъ Духа святого, вочоловѣчивъ ся; и народивъ ся зъ Дѣвы Маріи. Вѣ́рꙋю въ є̂ди́нагѡ Гд҃а Ї҆и҃са Хр҃та̀, Сн҃а Бж҃їѧ є̂диноро́днагѡ ѿ Ѻ҆ц҃а̀ рожде́нагѡ пре́жде всѣ́хъ вѣ́къ... на́съ дѣлѧ... сше́дшагѡ съ небе́съ и̂ воплоти́вшагосѧ ѿ Дх҃а ст҃а и̂ Марі́и Дѣ́вы, и̂ вочеловѣ́чшасѧ.

Особа Божои Матери.

Пречиста Дѣвиця Марія, зъ котрои за чудесною справою Святого Духа, Божій Сынъ народивъ ся яко чоловѣкъ, єсть длятого Богородицею, Матерю Бога. Єи Сынъ бувъ и єсть Божимъ Сыномъ. Она породила Божого Сына, Божу особу, породила Бога, то и справедливо Єѣ належить ся то чудесне имя Богородицѣ, котрымъ свѣтъ христіяньскій Єи величає.

Зъ вѣры и зъ науки Іисуса Христа знаємо сказати о тôй Пречистôй и Пресвятôй Богородицѣ такî чуда Божî, що и ангелскî языки не выстарчать, щобы ихъ достойно величати.

Передовсѣмъ Пречиста Дѣва, **була почата безъ грѣха первородного**. Она була въ самôмъ початю за ласкою божою, устережена вôдъ первородного грѣха, того грѣха, що на весь людскій рôдъ перейшовъ вôдъ першихъ родичѣвъ и всѣхъ людей заразивъ, кромѣ тои однои Дѣвицѣ, котра мала зôстати Божою Матерю. Длятого называємо святу Богородицю, **Пресвятою, Пречистою и Пренепорочною.**

Пр. Дѣва почата безъ грѣха.

Нѣякій чоловѣкъ не мôгъ мати бôльшои святости, чистоти, непорочности.

Нѣколи не грѣшила.

Ласка Божа, що була для Прч. Дѣвы вже въ першôй хвили початя такъ великою и обильною, росла въ Єѣ души кождои днины и черезъ цѣле житє устерегла Єѣ вôдъ всякого грѣха, вôдъ всякого блуду, вôдъ всякои хоть якъ малои плямки.

Перша ласка непорочного зачатя була цѣлкомъ даремнымъ незаслуженымъ даромъ; друга ласка устереженя вôдъ всякого грѣха учинкового, хоть була даромъ Божои ласки, була однакъ и Єи заслугою.

Була Дѣвицею и Матерю.

А третя ласка, котру Богъ давъ Пречистôй Дѣвѣ, що **була Матерю и Дѣвицею.** На то потреба було великого чуда. То чудо стало ся за справою Святого Духа; Марія породила Сына и **була Дѣвицею передъ рождествомъ Сына и въ самôмъ рождествѣ; и по рождествѣ лишила ся все пречистою Дѣвицею.**

Єсть Богородицею

А четверта ласка була, що самъ Сынъ Божій бувъ Сыномъ тои пресвятои Дѣвицѣ. Она єсть длятого Божою Матерю, честнѣйшою вôдъ Херувимôвъ и безъ порôвнаня славнѣйшою вôдъ всѣхъ Серафимôвъ. Въ славѣ и святости перевысшила всѣхъ небесныхъ Ангелôвъ, всѣхъ святыхъ Патріярхôвъ и Пророкôвъ старого завѣта и всѣхъ Угодникôвъ Божихъ Нового Завѣта. Они всѣ були лишь Божими слугами, а Она була Матерю Бога. Длятого называємо Єи Царицею неба и землѣ; Царицею Патріярхôвъ и Пророкôвъ, Апосто-

століôвъ, Мучениковъ, святыхъ Дѣвъ, Царицею всѣхъ святыхъ.

А пяте чудо Божои ласки, котре подивляємо въ чудеснôмъ житю Пречистои Дѣвы, було Єѣ пресвяте Успенє. Єѣ смерть называємо не смертю, а успенємъ, бо довго передъ смертю Она душею и серцемъ жила бôльше въ небѣ зъ своимъ Сыномъ, чимъ на земли. И вѣримо, що по Єѣ успеню Іисусъ Христосъ взявъ Єи тѣло до неба. **Она воскресла, такъ якъ Єи Сынъ**; пôшла до неба зъ душею и зъ тѣломъ. Пророкъ Давидъ предсказавъ то Єи чудесне воскресенє словами: „Воскресни Г҃ди Ты и кївѡтъ святины твоея". Пречисту Дѣву называє кивотомъ Божои святинѣ; бо черезъ 9. мѣсяцѣвъ носила Сына Божого въ своѣмъ святôмъ лонѣ.

Взята зъ тѣломъ до неба.

Житє Божого Сына.

Іисусъ Христосъ народивъ ся въ Вифлеємѣ, жидôвскôмъ мѣсточку коло Єрусалима, въ убогôй стаєнцѣ; и живъ помѣжь людьми 33. роки. Яко чоловѣкъ не мавъ отця, бо Єго матерь була Пречиста Дѣвиця Марія; мавъ лишь опѣкуна св. Іосифа, котрого люди брали за Єго отця, бо не знали дивнои Тайны Єго народженя.

Де народивъ ся.

Св. Іосифъ бувъ убогимъ ремѣсникомъ, хотяй походивъ зъ царского роду Давида, такъ само якъ Єго обручниця Марія. По народженю Божого Сына покланяли ся Єму

Поклôнъ пастырѣвъ и царѣвъ.

убогій пастырѣ и чудесна звѣзда припровадила до Вифлеєму трехъ восточныхъ царѣвъ, котрій Іисусу принесли свои дары: золото, ливанъ и смирну. Але вже вôдъ першои хвилѣ, по народженю Іисуса Христа, недобрій люди переслѣдували Єго. Жидôвскій царь Иродъ, якъ довѣдавъ ся вôдъ восточныхъ царѣвъ, що за звѣздою прийшли поклонити ся Христу, що въ Вифлеємѣ народивъ ся „Царь Жидôвскій“, якъ пророки называли Месію Христа, настрашивъ ся, що Іисусъ Христосъ прийшовъ єму вôдобрати царство и казавъ вырѣзати всѣ дѣти зъ цѣлои околицѣ вифлеємскои, щобы разомъ зъ ними и Іисуса Христа убити. Св. Іосифъ довѣдавъ ся о тôмъ въ снѣ вôдъ Ангела. Ангелъ казавъ єму утѣкати зъ Дитиною и єго Матерю до Єгипту. Въ Єгиптѣ лишивъ ся Іосифъ зъ святою родиною ажь до смерти Ирода. По смерти Ирода, вернувъ до жидôвскои землѣ и замешкавъ въ Назаретѣ.

Утеча до Єгипту.

Въ Назаретѣ мешкала та найсвятѣйша, убога родина. Св. Іосифъ, яко тесля заробляв на житє. Іисусъ Христосъ якъ пôдрôсъ, помагавъ опѣкунови въ єго тяжкôй праци.

Черезъ 30. лѣтъ живъ Іисусъ Христосъ въ Назаретѣ, бувъ матери и опѣкунови послушный и зростав въ ласцѣ у Бога и у людей.

Хрещене Іисуса.

По трийцяти лѣтахъ такъ укрытого житя выступивъ Іисусъ Христосъ зъ своєю наукою. Але закимъ зачавъ проповѣдати, пôшовъ до Іоана Предтечи надъ Іорданомъ

и тамъ давъ ся черезъ него окрестити крещенємъ покаяня. То крещенє Іоана не було тымъ крещенємъ, котрымъ мы охрещенї, не було Тайною, було лишь образомъ нашого крещеня установленого черезъ Іисуса Христа. Въ часѣ крещеня христового явила ся людямъ Св. Тройця. Надъ Іисусомъ, що стоявъ въ водѣ, явивъ ся Духъ Святый въ видѣ голуба; и голосъ зъ неба сказавъ: „Се єсть сынъ мôй возлюбленый, того слухайте!“ То бувъ голосъ небесного Отця.

На памятку того явленя Бога, обходимо що року праздникъ Богоявленя. На памятку крещеня Христового, святимо воду и для того той праздникъ называємо Іорданомъ, такъ, якъ называє ся рѣка, въ котрôй св. Іоанъ крестивъ Іисуса.

По крещеню Іисусъ пôшовъ на пустыню и черезъ 40. днѣвъ нѣчого не ѣвъ и не пивъ; звôдти у насъ установа чотыродесятницѣ, великого сорокодневного посту. **Пôстъ**

По тôмъ страшнôмъ постѣ зачавъ Іисусъ Христосъ голосити людямъ своє євангеліє. Ставъ говорити: „Покайте ся, бо Божже царство приближило ся“.

Наука Іисуса Христа зачинає ся вôдъ покаяня, бо якъ довго християнинъ жіє въ грѣхахъ, не має ласки Божои и не єсть добрымъ християниномъ, бо не жіє по християньски. **Наука Іисуса.**

Іисусъ Христосъ проповѣдавъ свою науку черезъ три роки. Ходивъ вôдъ села до села и всюды людей учивъ, а щобы лекше

науку Єго принимали, Божою силою робивъ дивни̂ чуда. Розмножувавъ хлѣбъ; пятьма хлѣбáми накормивъ 5000 людей, крôмъ жѣнокъ и дѣтей; воскрешавъ мерцѣвъ, вертавъ взôръ слѣпымъ, слухъ глухимъ, очищавъ прокаженыхъ, уздоровлявъ калѣкъ. Дѣйсно на кождôмъ кроцѣ справджувало ся на Нѣмъ слово записане у пророка:

Єго чудеса

„Сѐ Бóгъ нáшь прїйдетъ и̂ спасéтъ нáсъ. Тогда ѿвéрзꙋтсѧ ѻ҆́чи слѣпы́хъ, и̂ ѹ҆́ши глꙋхи́хъ ѹ҆слы́шатъ. Тогда̀ скóчитъ хромы́й ꙗ҆́кѡ є҆лéнь, и̂ ꙗ҆́сенъ бꙋ́детъ ꙗ҆зы́къ гꙋгни́выхъ.“ (Ис. 35, 4—6).

(Коли Богъ нашь прійде насъ спасти, отворять ся очи слѣпымъ, и уши глухихъ учують. Тогды хромый скочить якъ олень, и розвяже ся языкъ нѣмыхъ).

Наукою своєю Іисусъ Христосъ объявлявъ намъ людямъ, вôдсланявъ передъ нами Божу правду. То, що було закрыте передъ розумомъ людскимъ, то Іисусъ Христосъ зробивъ для насъ приступнымъ. Вôдхиливъ заслону, котра закрывала Божи̂ правды. Научивъ насъ того, чого мы вôдъ себе знати не могли и до чого нашь розумъ не мôгъ дôйти самъ власною силою.

Наука Божого Сына о собѣ самôмъ.

Іисусъ Богомъ

О собѣ самôмъ научивъ Іисусъ Христосъ, що єсть Сыномъ божимъ, однымъ зъ Отцемъ. А҆́зъ и̂ Ѻ҆́цъ є҆ди́но є҆смѝ. (Іоан. 10, 29). Я и Отець одно. Всѧ̀ є҆ли́ка и҆́мать Ѻ҆́цъ, моѧ̀ сꙋ́ть. (Іоан. 16, 15.)

Вся̑ мнѣ̀ предана̀ сꙋ́ть О̂ц҃е́мъ мои́мъ. (Маѳ. 11, 27). Всьо, що лише має Отець, то моє. Отець вôддавъ менѣ всьо.

Учить о собѣ, що єсть старшимъ вôдъ Авраама. **А̂ми́нь, а̂ми́нь глаго́лю ва́мъ, пре́жде да́же А̂враа́мъ не бы́сть, а҆́зъ є҆́смь.** (Іоан. 8. 58). Закимъ бувъ Авраамъ, я бувъ. Авраамъ вашъ Отець бажавъ видѣти мôй день и побачивъ и утѣшивъ ся. Мôй Отець, котрого вы своимъ Богомъ называєте, той мене прославляє. (Іоан. 8. 54. 56).

О собѣ самôмъ казавъ, що вôдъ Бога прійшовъ и що умираючи, до Бога вôдходить. **И̂зыдо́хъ ѿ О̂ц҃а̀ и҆ прїйдохъ къ мі́ръ и҆ па́ки о̂ставля́ю мі́ръ и҆ и҆дꙋ̀ къ О̂ц҃ꙋ̀.** (Іоан. 16. 28).

Божимъ Сыномъ

Зъ тои науки Іисуса Христа пôзнаємо, що Вôнъ єсть правдивымъ, єдинороднымъ Сыномъ небесного Отця; що має ту саму природу, що Отець; єсть єдиносущнымъ Отцю т. є. одного существа зъ Нимъ. Мѣжь Нимъ а Отцемъ лишь та одна єсть рôжниця, що вôнъ єсть Сыномъ т. є. єсть зродженымъ вôдъ свого Отця — вôдъ Отця походить. Для того въ символѣ вѣры вызнаємо, що Сынъ Божій Господь нашъ Іисусъ Христосъ єсть „**ѿ О̂ц҃а̀ рожде́нымъ пре́жде всѣ́хъ вѣ́къ**“. Называємо Єго „**свѣ́тъ ѿ свѣ́та**“ т. є. свѣтломъ, що походить вôдъ свѣтла, „**Бг҃ъ и҆́стиный ѿ Бг҃а и҆́стинна**“ Єсть правдивымъ Богомъ, що походить вôдъ правдивого Бога. Кажемо дальше, що єсть рожденный, а не сотвореный. Не єсть сотворѣнємъ, але єсть Сыномъ. Называємо Єго „єдиносущна Отцу“. Кажемо „**и҆́мже вся̑ бы́ша**“

Зродженымъ передъ всѣми вѣками.

черезъ котрого всьо стало ся, т. є. що Вôнъ, такъ само якъ Отець єсть сотворителемъ неба и землѣ, всѣхъ рѣчей видимыхъ и невидимыхъ. Вôнъ, разомъ зъ Отцемъ сотворивъ свѣтъ, людей и ангелôвъ, разомъ зъ Отцемъ всѣмъ рядить и о всѣмъ промышляє.

Наука Божого Сына о своѣмъ Отцю.

О своѣмъ небеснôмъ Отцю учивъ Іисусъ Христосъ, що єсть Богомъ, Сотворителемъ свѣта, безконечнымъ, всемогучимъ, справедливымъ, котрый свого Сына на сей свѣтъ прославъ для нашого спасеня. Такъ полюбивъ насъ, що и Сына свого єдинородного зôславъ, щобы мы черезъ Него жили.

Наука Божого Сына о святôмъ Дусѣ.

Христосъ зôславъ Св. Духа.

Іисусъ Христосъ передъ своєю смертю обѣцявъ Апостоламъ, що пришле имъ зъ неба Духа святого, Утѣшителя, Духа правды. О тôмъ святôмъ Дусѣ научивъ, що єсть правдивымъ Богомъ, що вôдъ Отця походить, що походить и вôдъ Него, Сына. Іисусъ Христосъ сказавъ, що Вôнъ Єго пôшле. (Іоан. 15. 26). **Є҃гѡ́же а҃зъ пошлю́ вáмъ.** Сказавъ, що Духъ Святый Єго прославить, бо вôдъ Него прійме. **О҃нъ мѧ̀ прослáвитъ, ѩ҃кѡ ѿ моегѡ̀ прiéметъ и возвѣстúтъ вáмъ. Всѧ̀ є҃лúка и҃мать О҃цъ моѧ̀ сѣ́ть, сегѡ̀ рáды рѣ́хъ ѩ҃кѡ ѿ моегѡ̀ прiéметъ**; Іоан. 16, 14, 15.

Св. Духъ походить и вôдъ Божого Сына.

Въ тыхъ словахъ Іисусъ Христосъ выразно учить, що Духъ святый, трета особа Божа, походить вôдъ Отця и вôдъ Сына, бо то, що каже Духъ святый, принимає вôдъ мене, то значить, що принимає Божу натуру, природу або що походить. Одна особа Божа вôдъ другои походить якъ разъ черезъ те, що одна вôдъ другои дôстає Божу природу. Божій Сынъ принимає Божу природу черезъ вѣчне роджене, а Духъ святый принимає Божу природу вôдъ Отця и Сына черезъ вѣчне походжене.

Тому, коли Христосъ о походженю Духа святого говорить, каже, що всьо, що має Отецъ, єсть такожь Єго: „вс҃а є҆ли́ка и҆́мать ѻ҆ц҃ъ, мо҄а сꙋ́ть“ (Іоан. 16, 15). Коли Отецъ то має, що Духъ святый вôдъ Него походить, то саме має и Сынъ.

Якъ Отецъ и Сынъ суть однымъ, а҆́зъ и҆ ѻ҆ц҃ъ є҆ди́но є҆смы̀, (Іоан. 10, 29,) то и въ тôмъ суть однымъ, що Духъ святый однымъ дыханємъ, имъ обомъ спôльнымъ, вôдъ нихъ обохъ походить. Якъ бы Духъ святый не походивъ и вôдъ Сына, то бы Сынъ рôжнивъ ся вôдъ Отця чимсь. Не бувъ бы однымъ зъ Отцемъ. Бувъ бы меншимъ вôдъ Отця. А знаємо, що єсть **во всѣмъ Отцю рôвнымъ**. Рôжниця лишень въ тôмъ однôмъ, що вôдъ Отця походить.

Якъ бы Духъ святый походивъ вôдъ самого Отця зъ выключенємъ Сына, то бы Духъ святый вôдъ Сына цѣлкомъ не рôжнивъ ся. Були бы лишь двѣ рôжнѝ особы. Духъ святый и Сынъ Божій були бы тою самою особою.

Особы Божїй рôжнять ся мѣжь собою самымъ тôлько походженємъ. Лишь черезъ те єсть кôлька осôбъ въ Бозѣ, що одна особа передає другôй Божу природу цѣлу и тогды кажемо, що одна вôдъ другои походить.

Якъ бы чимъ иншимъ рôжнили ся особы Божї, то бы вже то „щось“ чимъ рôжнять ся, належало бы до Божои природы. А Божа природа не може дѣлити ся и не може бути рôжна у рôжныхъ особахъ.

Кожда особа єсть правдивымъ Богомъ и для того мусить мати цѣлу правдиву Божу природу. Та Божа природа єсть въ кождôй особѣ цѣла, неподѣльна, безконечна, хоть въ кождôй особѣ єсть рôжнымъ способомъ. Въ Отцю єсть та природа Божа такимъ способомъ, що Вôнъ єѣ має самъ вôдъ себе. Отець вôдъ нѣкого не походить.

У Сына Божого єсть Божа природа такимъ способомъ, що єѣ має вôдъ Отця черезъ роджене, а въ Дусѣ святôмъ єсть тымъ спосôбомъ, що єѣ має вôдъ Отця и вôдъ Сына черезъ походженє, котрымъ лишь однымъ рôжнить ся вôдъ Отця и Сына.

Закидъ схизматикôвъ.

Схизматики, що себе самыхъ православными называють, хоть ними не суть, якъ то пôзнѣйше вамь скажу, такъ накручують Письмо святе: То що Божій Сынъ сказавъ: „Духъ святый вôдъ мого пріймe“, такъ толкують, що Сынъ Божій яко чоловѣкъ дасть Духови святому зôсланому на Апостолы свою науку. Таке толкованє пусте, бо хиба Духъ святый не єсть Богомъ, коли Єму потреба

вôдъ Іисуса Христа, якъ бы учити ся. Тажь наука Іисуса Христа, то якъ разъ наука Бога, въ Тройци єдиного. То Духъ св. передъ всѣми вѣками ту науку мавъ разомъ зъ Отцемъ и Божимъ Сыномъ. И коли Сынъ Божій Духа святого посылає, то зновь того не робить яко чоловѣкъ, але яко Богъ. Въ тôмъ самôмъ, що Вôнъ Божій Сынъ, святого Духа посылає, дає выразно знати, що Духъ святый и вôдъ Него походить.

Ихъ толкованє св. Письма.

Схизматики кажуть, що въ євангелію стоить **Дꙋхъ и҆́стины и҆́же ѿ Ѻ҆ц҃а̀ и҆схо́дитъ**,(Іоан. 15, 26.) а о! дивѣть, кажуть нема и **ѿ Сн҃а**. Тому и въ молитвѣ „Вѣрую“ вымазують то слово и **ѿ Сн҃а**. Алежь бо молитва „Вѣрую“ не єсть взята зъ Письма святого. Она єсть уложена черезъ Апостолôвъ и доповнена черезъ святыхъ Отцѣвъ. Якъ бы такъ прійшло мазати въ тôй молитвѣ всьо, чого до слова нема въ Письмѣ святôмъ, то бы гетъ всѣ слова треба перекрутити, тай скасувати всѣ слова, котрыми всѣ соборы вселеньскû толкують и розъясняють слова Письма святого.

Сама же наука, що Духъ святый и вôдъ Сына походить єсть въ Письмѣ святôмъ, лишь не такъ выразно роз'яснена, якъ въ науцѣ святои Церкви.

Коли въ Письмѣ святôмъ єсть, що Духъ св. походить **ѿ Ѻ҆ц҃а̀** и зновь єсть, що Отець и Сынъ суть однымъ: то вже кождый розумный чоловѣкъ розумѣє, що Духъ святый походить вôдъ Отця **але не вôдъ самого Отця, але вôдъ Отця и Сына заразомъ.**

Такъ, якъ хто каже, що мене зродивъ отець, то черезъ то ще матери не вôдрѣкаєся, бо кождый знає, що въ уродженю дитины отець и мати суть однымъ. Зъ того примѣру не выходить, щобы Божй особы походили вôдъ себе способомъ тѣлеснымъ; сохрани Боже вôдъ такого тѣлесного толкованя Божои науки. Богъ єсть чистымъ духомъ и не маєтѣла. Тожь и то походженє духовне, безтѣлесне.

А хотяй и въ тôмъ уступѣ Духъ ѿ Оц҃а йсхо́дитъ и зовсѣмъ не було того, що походить вôдъ Сына, якъ то єсть и въ тôмъ уступѣ, то зъ того єще не выходить, щобъ тои науки не було въ Письмѣ святôмъ. А дежь то сказане, щобы въ кождôмъ уступѣ Письма святого мали бути вже всѣ Божй правды? Одна ту, а друга на иншôмъ мѣсци. Свята Церковь збирає науку Іисуса Христа зô всѣхъ мѣсць Письма святого, а не лишь зъ одного.

Якъ бы такъ зъ одного уступу требаo цѣлôй науцѣ судити, то бы страхъ многоєресей поробило ся. Та зъ того то и єресиберуть ся, що хтось лишь одну науку видитьа на иншй слѣпый, а своимъ розумомъ хочесудити и своимъ розумомъ зъ Письма святого Божу правду вытягає.

Ось примѣромъ въ тôмъ уступѣ, де єстьсказано, що Іисусъ Христосъ „прєдадѣ дх҃ъ“то значить, що умеръ и вôддавъ духа.

Въ тôмъ словѣ єсть сказане, що мавъправдиву душу людску, що бувъ правдивымъчоловѣкомъ. Але того въ тôмъ уступѣ нема

що бувъ правдивымъ Богомъ, що мавъ Божу природу. Якъ бы хто хотѣвъ о правдахъ Божихъ такъ судити, якъ схизматики судять о Дусѣ святôмъ, то бы мусѣвъ касувати ту правду, що Іисусъ Христосъ єсть Богомъ.

Въ такôмъ заслѣпленю мôгъ бы чоловѣкъ дôйти цѣлкомъ до невѣры и говорити такъ, якъ раціоналісты и соціялісты говорять, що Іисусъ Христосъ не бувъ Богомъ, а Єго наука не Божа, що Вôнъ людей дуривъ а може и себе самого, коли казавъ, що єсть Богомъ. Тымъ способомъ можна бы дôйти до всякихъ подôбныхъ дурниць.

Схизматики тою своєю ложною наукою о святôмъ Дусѣ роблять страхъ велику зневагу Спасителеви нашому Іисусу Христу. Зъ тои ихъ науки єретицкои таке слѣдує, що Сынъ Божій єсть меншимъ вôдъ Отця, бо не має тои силы, щобы дыханємъ давати походженє святому Духови.

То всьо, що тутъ написане може не такъ важне для Васъ дорогî братя. Я такъ писавъ для нашихъ выходцѣвъ въ Канадѣ. Ихъ тамъ всякî люди дурять. Гетъ перекручують имъ святе письмо и Божу науку. Хотять ихъ конче вôдôрвати вôдъ Св. Церкви. То имъ треба добре знати всьо, якъ тамтымъ вôдповѣсти. — Але то и Вамъ може придати ся. Цѣкаво Вамъ и то знати, якъ нашî люди въ Канадѣ суть наражены на великî небезпеченьства. Вамъ треба за нихъ и молити ся. А якъ хто зъ Васъ зхоче еміґрувати та ѣхати за море, то найже добре знає шо тамъ єго

чекає. Въ Канадѣ лучше, якъ въ Бразиліи, и лучше якъ въ Сполученыхъ Державахъ — для тѣла то навѣть добре, лишь якъ хто не знає добре своєи вѣры то для души може бути небезпечно.

Наука Божого Сына о святôй Тройци.

Оденъ Богъ Три особы.

Такъ научивъ насъ Іисусъ Христосъ, що єсть оденъ Богъ въ трехъ особахъ Божихъ: Богъ Отець, Богъ Сынъ и Духъ святый; три особы, а оденъ и той самъ предвѣчный, безконечный, непонятый, всемогучій, безтѣлесный, пресвятый, вседобротливый, милосердный, справедливый, всюдаприсутный и всевѣдучій Богъ, Сотворитель неба и землѣ, и всего, що въ нихъ єсть. Отець Богомъ и Сынъ Богомъ и Святый Духъ Богомъ. Жаденъ зъ нихъ вôдъ другого анѣ сильнѣйшій, анѣ старшій, анѣ славнѣйшій. Всѣ три вô всѣмъ цѣлкомъ собѣ рôвнî, всѣ три мають одну и ту саму Божу природу, бо всѣ три суть тымъ самымъ однымъ Богомъ.

Рôжнять ся мѣжь собою лишь тымъ однымъ, що Богъ Отець не походить вôдъ нѣкого, Сынъ походить вôдъ Отця и святый Духъ походить вôдъ Отця и Сына.

Божій Сынъ такъ вôдъ Отця походить, що передъ всѣми вѣками зродженый вôдъ Отця, єсть єдинороднымъ Сыномъ. Не єсть сотвореный, якъ всѣ сотворѣня, якъ ангелы, люде, але єсть зродженый, бо має ту саму

природу, то само существо Боже, що и Отець. Вôнъ єсть єдиносущный Отцю.

Духъ святый походить вôдъ Отця и вôдъ Божого Сына. Передъ всѣми вѣками дôставъ вôдъ нихъ ихъ Божу природу.

Сынъ Божій зродженый вôдъ Отця, а Духъ святый вôдъ Отця и Сына походить способомъ не тѣлеснымъ, бо Богъ тѣла не маєе, але способомъ духовнымъ, котрого мы слабымъ розумомъ нашимъ не можемо поняти.

Такъ, якъ вôдъ сонця йде до насъ и свѣтло и тепло, а сонце и свѣтло и тепло все одно, а однакъ одно не єсть то, що друге: такъ и у Бога всѣ три особы однымъ Богомъ, а однакъ кожда рôжна.

Такъ, якъ коли що пôзнаємо въ нашôй души гей родить ся слово, нѣбы то що пôзнаємо, єсть въ нашôй головѣ якъ бы дитина нашого розуму. Такъ само, коли Богъ себе самого пôзнає, родить Слово Боже, а то слово, то Божій Сынъ.

Такъ, якъ коли щось любимо, въ нашôмъ серци єсть то, що любимо, такъ якъ бы оно зъ нашого серця походило, такъ само Богъ Отець и Сынъ Божій взаимно любять ся безконечною и предвѣчною любовю и зъ тои вспôльнои любви походить святый Духъ, якъ бы вôддыхъ безконечнои любви Отця и Сына.

Для того Духъ св. походить вôдъ Сына не менше якъ вôдъ Отця; походить не лишень черезъ Сына але и вôдъ Сына. Сынъ Божій разомъ зъ Отцемъ дають передъ всѣми вѣками св. Духови Божу природу.

Якъ щирй люде приняли Божого Сына.

Ісуса Христа Божого Сына не всѣ однаково приняли. Щирѣйшй люди, тй, що правды шукали, тй горнули ся до Єго наукй. Видѣли Єго чуда, якъ воскрешавъ мертвыхъ, якъ хорыхъ уздоровлявъ, якъ вертавъ взо́ръ слѣпымъ и бесѣду нѣмымъ, якъ розмножавъ на пустины хлѣбы и пятьма хлѣбами накормивъ пять тысячь народа кро́мъ жѣнокъ и дѣтей. А коли такй дивнй рѣчи видѣли, розумѣлй таки своимъ розумомъ, що Ісусъ Христосъ не бувъ звычайнымъ чоловѣкомъ такимъ, якимъ мы всѣ, але що якась надзвычайна сила Божа була въ Нѣмъ. До того по́знавали въ Ісусѣ Христѣ таку свято́сть, о яко́й помѣжь людьми нѣхто нѣколи не чувавъ и таку сердечну любовь до всѣхъ, що не могли Єго не любити, не могли Єму не вѣрити, не могли не признавати за правду то, що говоривъ.

Тожь коли о собѣ само́мъ говоривъ, що єсть правдивымъ Богомъ, правдивымъ Сыномъ Бога, однымъ зъ небеснымъ Отцемъ, приняли Єго за правдивого Божого Сына, за обѣцяного Месію. Тй, що троха знали письмо Старого Завѣта, по́знавали, що на Нѣмъ справджали ся всѣ пророцтва Старого Завѣта.

Пророкъ Михей (5, 2) бувъ предсказавъ, що Месія, т. є. Богомъ обѣцяный Спаситель

мавъ народити ся въ Вифлеємѣ. Христосъ въ Вифлеємѣ народивъ ся. Пророки були предсказали, що буде мешкати въ Назаретѣ (Мат. 2, 22). Якъ разъ такъ було зъ Христомъ. Люди называли Єго Назарянином.

Було предсказане черезъ пророка Даніила, що Месія мавъ народити ся въ 70. седмицю вôдъ єго часôвъ. Якъ разъ 70. седмиця лѣтъ минала вôдъ часôвъ Даніила въ часѣ Рождества Христового.

Пророкъ Ісаія оповѣдавъ о Єго чудахъ. Предсказавъ, що зъ Дѣвицѣ за справою св. Духа народить ся. Якъ разъ Мати Іисуса Христа була дѣвицею и хотяй нѣхто того не знавъ, крôмъ св. Іосифа, котрого люди мали за вôтця Іисуса Христа и кромѣ самои Пречистои Дѣвы, однакъ всѣ, що Єи знали, мали Єи за такъ святу и такъ пречисту, якъ самыхъ небесныхъ Ангелôвъ.

До тыхъ свѣдоцтвъ пророкôвъ, що сповнили ся на Іисусѣ Христѣ, приступило ще и свѣдоцтво самого Іоана Хрестителя, котрого всѣ жиды безъ вынятку уважали за великого пророка. Такъ то всѣ жиды щирѣйшого серця, принимали науку Іисуса Христа и вѣрили въ то, що Вôнъ учивъ.

Якъ злй люди приняли Божого Сына.

Не такъ принимали Єго книжники, фарисеи и всѣ люди нещирого серця. Єго наука разила ихъ и гнѣвала. Вôнъ выкидавъ

имъ ихъ нещирôсть, ихъ злу волю и перекручуванє Божого закона.

Они пôзнавали, що Іисусъ Христосъ не бувъ звычайныиъ чоловѣкомъ, бо видѣли Єго чуда, самî чули слова св. Іоанна Хрестителя, котрого признавали пророкомъ и ясно видѣли, що всѣ пророцтва Старого Завѣта на Нѣмъ сповняли ся. Мимо того не хотѣли признати Єго Божимъ Сыномъ и не вѣрили въ то, що говоривъ.

Въ ихъ серцяхъ росла злôсть и ненависть до того чоловѣка, котрый смѣвъ выткати имъ ихъ блуды и шукали нагоды, щобы на Нѣмъ пôмстити ся. Въ кôнци знайшли таку нагоду. Коли оденъ зъ ученикôвъ Іисуса Христа, Юда, продавъ свого Учителя, взяли Єго черезъ дикихъ, дурныхъ посѣпакъ и передали на смерть.

Смерть Божого Сына.

Іисусъ Христосъ позволивъ на все — не боронивъ ся. Провадили передъ архієрея жидôвского Анну; тамъ дикій жовнѣрь ударивъ Єго въ найсвятѣйше лице. Провадили Єго звязаного до архієрея Каяфы. Штуркали, били, попихали по дорозѣ. У Каяфы жиды зôбрали ся на судъ несправедливый; ложно на Него свѣдчили, засудили на смерть. Провадили Єго до старости римского понтійского Пилата. Той вôдôславъ Єго до Ирода жидôвского царя. Иродъ высмѣявъ Єго и вôдôславъ до Пилата.

Пилатъ казавъ Єго до крови бичувати, дикѝ жовнѣрѣ терневымъ вѣнцемъ вѣнчали найсвятѣйшу голову. Высмѣвали Єго, били въ лице. Пилатъ порѝвнавъ Єго зъ Варавою розбѝйникомъ. Жиды кричали разпни Єго, а пусти Вараву. Пилатъ пустивъ Вараву, а вѝддавъ Іисуса Христа на смерть и тѝ подали Єго на розпятє.

Наложили на Него довгій тяжкій хрестъ, казали Єму йти на гору Голгофту. Пѝдъ страшнымъ тягаромъ упадавъ. Не мѝгъ донести хреста на гору. По дорозѣ потѣшавъ невѣсты єрусалимскѝ, плакавъ надъ долею грѣшникѝвъ. На горѣ Голгофтѣ, въ мѣсци, де вѣшали злочинцѣвъ, напоили Єго виномъ змѣшанымъ зъ гѝркою смирною, розтягли Єго на хрестѣ, довгими цвяхами прибили Єго до хреста, пробили руки и ноги, хрестъ пѝднесли зъ розпятымъ, спустили въ яму. Раны роздерли ся, потекла кровь, Сынъ Божій зависъ на хрестѣ за спасенє людей.

А жиды въ округъ хреста смѣяли ся, крикливо повтаряли страшнѝ богохульства. А Сынъ Божій терпѣвъ, моливъ ся за ихъ спасенє и за спасенє насъ грѣшныхъ.

Напоювали Єго оцтомъ змѣшанымъ зъ жовчею. Оденъ зъ розбѝйникѝвъ, що при Нѣмъ бувъ до хреста прибитый, высмѣвавъ ся зъ Него, другій покаявъ ся и дѝставъ обѣтницю вѣчного спасеня.

Пѝдъ хрестомъ стояла матѣрь. Іисусъ же побачивши матѣрь и ученика, котрого любивъ, каже до матери своєи: „Жено, се сынъ

твôй.“ По тôмъ каже до ученика: „Се мати твоя.“

Потôмъ, коли видѣвъ Іисусъ, що всьо вже скôнчило ся, щобы сповнило ся писанє, каже: Жажду! Сосудъ же тамъ стоявъ повный оцту. Жовнѣры наповнили губку оцтомъ, вложили на тростину и пôднесли до Єго устъ. И коли принявъ оцетъ, Іисусъ сказавъ „Совершйшася“ и приклонивъ голову и вôддавъ духа.

Жертва Божого Сына.

Смертю своєю принѣсъ Сынъ божій Отцю небесному жертву за спасенє людей. Не боронивъ ся Вôнъ и не хотѣвъ боронити ся, принявъ радше зъ радостю муки и смерть. Смертю своєю мавъ доповнити дѣло свого житя. Тымъ дѣломъ було спасенє рода людского. Всѣ люде жили до часôвъ Іисуса Христа въ тяжкôй неволи грѣха. Вôдъ Адама, першого чоловѣка, котрый не послухавъ свого Сотворителя Бога, грѣхъ первородный бувъ перейшовъ на весь рôдъ людскій. Люде приходили на свѣтъ невôльниками грѣха, дѣтьми гнѣву божого. Не мали ласки божой, не мали права до вѣчного житя въ небѣ. Та зараза грѣха первородного переходила зъ родичѣвъ на дѣти. Не було такого чоловѣка, щобы бувъ вôльный вôдъ той заразы.

Грѣхъ первородный

Такъ, якъ широка болотниста рѣка, якъ безмѣрне море розляла ся по свѣтѣ зараза

грѣха первородного, неласка и кара Божа. Люде такъ якъ родили ся, такъ и умирали въ тôй неласцѣ Божôй. Йшли на вѣчну погибель до пекла. Поколѣня одно по другôмъ ставали чимъ разъ гôршîи, чимъ разъ дальше вôдступали вôдъ Бога. Люде самî не могли нѣякимъ способомъ пôднести ся зъ того упадку. Они не мали анѣ силы анѣ способу на то, щобы до Бога навернути ся, анѣ заслужити собѣ, анѣ выпросити Божои ласки. Помѣжь людьми а Богомъ була розтворила ся черезъ грѣхи пропасть безмѣрна. Злôсть людска такъ образила Божу доброту, що треба було якогось безмѣрного задосытьучиненя, щобы знести ту бечконечну образу. По грѣсѣ мусѣла наступити кара, а грѣхъ могла знести лишень безконечна покута.

Сынъ Божій ставши чоловѣкомъ, принявъ на себе надоложенє, покуту и кару за грѣхъ людей. Принимаючи добровôльно муки и смерть на хрестѣ, сплативъ божôй справедливости довгъ за людей. Смертю своєю принѣсъ Богу жертву надоложеня и покуты и понѣсъ кару, що належала ся людямъ.

Такъ, якъ Авраамъ готовъ бувъ своего сына Ісаака принести въ жертву Богу, такъ само Богъ Отець Сына своего не пощадивъ, но передавъ Єго на смерть за спасенє наше. „Та́кѡ бо возлюбѝ Бг҃ъ мíръ, ꙗ҆́кѡ и҆ Сн҃а своего̀ є҆диноро́днаго да́лъ є҆́сть, да всѧ́къ вѣ́рꙋѧй въ о҆́нь, не поги́бнетъ, но и҆́матъ живо́тъ вѣ́чный“. (Іоан. 9, 16.)

Такъ самъ Сынъ Божій передавъ на смерть власне своє людске тѣло. Богу Отцю принѣсъ

въ жертву своє людске житє, щобы намъ купити зъ неба Божу ласку и вôдкупити насъ вôдъ неволѣ грѣха.

Небесный Отець пришявъ ту жертву, офѣру свого Сына и вернувъ людямъ свою ласку, котру стратили черезъ грѣхъ першихъ родичѣвъ. Зъ тои жертвы Сына божого сплыває на насъ спасенє. Зъ тои жертвы мы можемо черпати силу до покаяня и поправы житя. Та жертва выпрошує намъ вôдпущенє грѣхôвъ, ласку Божу, помôчь потрѣбну до працѣ надъ своимъ спасенємъ.

Сынъ Божій умеръ на хрестѣ, але тѣло Єго не довго лежало въ гробѣ. Воскресъ третого дня такъ, якъ предсказавъ пророкъ Давидъ. Въ тѣлѣ повнôмъ хвалы перебувавъ єще на свѣтѣ черезъ сорокъ днѣвъ. Показувавъ ся Апостоламъ и ученикамъ, учивъ и скрѣплявъ ихъ и поучавъ ихъ о тыхъ Божихъ установахъ, котрî мавъ имъ лишити. Сорокового дня вознѣсъ ся на небо, а въ десять днѣвъ пôзнѣйше, въ пятьдесятницю своєи смерти, зôславъ зъ неба своєго Духа. Показавъ тымъ способомъ, що св. Духъ вôдъ Него походить такъ, якъ и вôдъ Отця.

Хто не признає, що Духъ святый походить и вôдъ Сына, єсть єретикомъ. Уникайте єго! Не ставайте причасниками єго безбожности, бо зневажає божого Сына той, хто Єго робить низшимъ вôдъ Отця. Якъ бы Духъ святый вôдъ божого Сына не походивъ, бувъ бы низшимъ, слабшимъ вôдъ Бога Отця.

Дѣло Божого Сына.

Апостолы, якъ лишь отримали св. Духа, зейчасъ змѣнили ся. Зъ слабыхъ, боязливыхъ, темныхъ, стали вôдъ разу могучими, смѣлыми, и переповненими Божою мудростію. Наука ихъ стала основою и пôдставою цѣлои науки Христовои Церкви. Апостолы розходять ся по свѣтѣ и розносять помѣжь людей науку Іисуса Христа и тѝ установы, що имъ лишивъ. Розширяють по свѣтѣ дѣло Іисуса Христа, розширяють святу Церковь.

Церковь Іисуса Христа.

Церковь, то зôбранє людей, вѣруючихъ зъ науку Іисуса Христа, принимаючихъ тѝ самѝ Тайны и провадженыхъ черезъ найвысшого душпастыря свѣта, черезъ Христового намѣсника, Римского Папу. Въ тôй Церквѣ установленôй вôдъ Іисуса Христа и надѣленôй Нимъ даромъ присутности и помочи св. Духа, лишивъ Іисусъ Христосъ свою науку и свои Тайны.

Єго наука заховує ся въ Єго Церквѣ помѣжь вѣрными и лучить всѣхъ въ одну Божу родину.

Вôтцемъ сеи родины на земли є той, що заступає Іисуса Христа, Єпископъ Риму.

Єму то въ святôмъ Петрѣ передавъ Іисусъ Христосъ власть пасти, рядити и пра-

вити вселеньскою Церквою. Христосъ поставивъ св. Петра Учителемъ свѣта, Головою Церкви и Намѣстникомъ своимъ, Наставникомъ надъ всѣми Апостолами, учениками и вѣрными.

Святый Петро бувъ першимъ епископомъ Риму; по Его смерти, власть Его перейшла на Его наслѣдникôвъ, епископôвъ того мѣста, котрого вôнъ бувъ першимъ епископомъ.

Памятайте, братя дорогî, що не належить до Церкви Христови чоловѣкъ, котрый не узнає Папы римского намѣстникомъ Іисуса Христа. Вôдлученымъ есть вôдъ Церкви той, що усуває ся або вôдступає вôдъ послуху належного намѣстникови Христовому.

Такъ, якъ не має Бога за Отця, хто не має Церкви за матѣрь, такъ само не слухає Бога, хто не слухає Папы, вôдступає вôдъ Бога, хто вôдступає вôдъ Папы.

Святѣйшій Отець має передовсѣмъ вôдъ Іисуса Христа найвысшій учительскій урядъ. Вôнъ першій має голосити свѣтови Божу науку.

Коли сповняючи той урядъ проголошує якусь правду яко объявлену Богомъ, есть непомыльнымъ. Духъ св. присутный въ Церквѣ стереже Его тогды вôдъ всякои ошибки въ рѣчахъ христіяньскои вѣры и моральности такъ само, якъ стереже Христову Церковь.

Христосъ, що розказавъ слухати Апостолôвъ такъ якъ себе самого, не мôгъ бы нѣколи допустити, щобы Его Церковь вѣрныхъ

зъ блудъ впроваджувала, тожь мусить остере-
ни Єи вôдъ блуду вôдъ похибки, вôдъ ложи.
Христосъ мусѣвъ и собѣ и Церквѣ своѣй запе-
внити, що Єго наука въ Єѣ рукахъ не згине,
не буде сфальшована, змѣшана зъ брехнею.

Христосъ моливъ ся за святого Петра,
щобы Єго вѣра не ослабла. „Ѧ҆́зъ же моли́хсѧ
ѻ҆ тебѣ̀, да не ѻ҆скꙋдѣ́етъ вѣ́ра твоѧ̀“ (Лук. 22, 32.)

Христосъ розказавъ святому Петру
утверджувати въ вѣрѣ братію свою; и҆ ты̀ нѣ-
когда̀ ѻ҆бра́щсѧ ᲂу҆тверди̇̀ бра́тїю твою̀. (Лук. 22, 42).

Тымъ способомъ Сынъ Божôй запевнивъ
петровôй вѣрѣ, петровôй науцѣ, що она ста-
ла найпевнѣйшою, непомильною.

Такъ поставивъ св. Петра утвердженємъ
Апостолôвъ, а Єго наслѣдникôвъ утвердже-
нємъ Апостольскихъ наслѣдникôвъ, еписко-
пôвъ и священикôвъ.

Христосъ сказавъ до св. Петра: И҆ а҆́зъ же
тебѣ̀ глаго́лю ꙗ҆́кѡ ты̀ є҆сѝ Петръ, и҆ на се́мъ ка́мени со-
зи́ждꙋ це́рковь мою̀, и҆ вра́та а҆́дова не ѡ҆долѣ́ютъ є҆́й.
(Матѳ. 16, 18).

Вôддавъ тымъ способомъ власть, котра
мала стати пôдставою, основою, силою хри-
стіяньскои Церкви. Христосъ по воскресеню
одному лишь Петрови приказавъ пасти свои
вôвцѣ и ягнята, т. є. вôддавъ Єму власть
надъ епископами и вѣрными свѣта, зложивъ
въ руки св. Петра власть пастырску надъ
цѣлымъ христіяньскимъ свѣтомъ.

Христосъ св. Петру вôддавъ ключѣ не-
бесного царства на земли — И҆ да́мъ ти̇̀ ключи̇̀
ца́рства небе́снагѡ. (Матѳ. 16, 19).

Вôддавъ Єму найвысшу власть святои Церкви. Казавъ Єму тою Церквою рядити.

Для того, якъ собѣ пригадуєте, во всѣхъ нашихъ церквахъ въ краю малюють святого Петра зъ ключами въ руцѣ на знакъ, що вôнъ єсть найвысшимъ господаремъ въ Церквѣ, єсть головою въ Церквѣ.

Наука Отцѣвъ о св. Петрѣ.

Наслѣдникôвъ св. Петра узнавали намѣстниками Христовыми всѣ Святîи Отцѣ, Св. Василій Вел., Св. Іоаннъ Золотоустый., Св. Атаназій Великій, тай святîи: Св. Николай, Св. великомученица Варвара, Параскева, Св. Димитрій, Св. Юрій. Декотрîи зъ тыхъ Святыхъ лишили письма, въ котрыхъ выразно стоить та наука о головѣ Церкви

Руска Церковь католицкою.

До тои вѣры католицкои признавали ся вôдъ самого початку Русины. Ту вѣру голосили св. Кирилъ и Методій, що церковнîи книги зъ грецкои мовы на нашу церковну старославяньску перевели. Коли мы Русини приняли вѣру христіяньску за св. Володимира приняли разомъ зъ вѣрою и власть Христового намѣстника. Нашî Отцѣ довго тримали ся Римскихъ Папôвъ. Вôдступили вôдъ нихъ але лишь на короткій часъ, бо ихъ збаламутивъ патріярхъ царгородскій Керулярій, що вôдъ вѣры вôдпавъ въ XI. столѣтю.

Якъ лишь спостерегли ся за часôвъ митрополита кіевского Ізидора, сейчасъ до вѣры

вернули. Митрополитъ кіевскій Ізидоръ разомъ зъ всѣми епископами грецкими узнавъ на соборѣ фльорентійскôмъ найвысшу власть римского Папы.

На соборѣ берестейскôмъ 1569 епископы рускій зъ митрополитомъ кіевскимъ Михаиломъ Рагозою на ново утвердили тѝ звязи, що нашь нарôдъ вязали зъ Престоломъ Апостольскимъ. Нашь Архіепископъ Полоцкій святый Іосафатъ Кунцевичь бувъ за ту вѣру умученый 1621 року и для того зачисляє ся до священномученикôвъ. За ту вѣру були нашѝ люди мученѝ вôдъ царославнои Росіи на Подѣлю, на бѣлôй Руси и на Пôдлѣсю.

Правительство російске казало бити и катувати, щобы ихъ въ тоій спосôбъ вôдъ католицкои вѣры вôдôрвати. Вязнили, часомъ убивали священникôвъ и монахôвъ, людей бичували, гнали на Сибѣръ. Церкви замыкали, епископôвъ вывозили на выгнанє. Много нашихъ людей кровь проляло за вѣрнôсть до Апостольского Престола, за вѣру Христову.

Тѝ нашѝ рускѝ мученики днесь въ небѣ ликують и молять ся о васъ, щобы ваша вѣра не ослабла, щобъ вы умѣли такъ якъ они постояти за свою вѣру а въ разѣ потребы и кровь проляти.

Іисусъ Христосъ оснувавъ свою Церковь и тôй Церквѣ передавъ Божу свою науку и Святѝ Свои Тайны, черезъ котрѝ мали священики ласку Божу помѣжь людей роздавати.

Въ молитвѣ „Вѣрую“, въ котрôй коротенько зôбранѝ суть всѣ правды объявленѝ

Богомъ такъ кажемо: „Вѣрую въ єдину, святую соборную и апостольскую церковь“. Ото знаки, по котрыхъ можна пôзнати правдиву Церковь Іисуса Христа.

Єдина Церковь Іисуса Христа.

Та Церковь єсть єдина. Зô всѣхъ церквей, що называють ся христіяньскими церквами, єсть лишень одна правдива. Лишь одна походить вôдъ Іисуса Христа.

Конечно потреба вамъ знати, дорогй братя, тй святй знаки, по котрыхъ можна сю Церковь пôзнати. Грубо ошукує и себе и иншихъ, хто думає, що кожда вѣра и кожда церковь добра. Нѣ, не всѣ, лишь одна добра, свята, христова — а тамтй всѣ неправдивй, хотяй бы не знати якъ себе называли. Лишь одна Церковь дає спасенє, лишь одна єдиноспасительна. Поза нею нема спасеня для тыхъ, що єѣ знають, а до неи не належать.

Не може бути двохъ правдивыхъ Церквей.

Христосъ хотѣвъ всѣхъ людей звязати въ одну, Божу, святу, родину. Для всѣхъ людей лишивъ одну и ту саму науку и тй самй Тайны. Тожь конечно выходить, що якъ помѣжь людьми є много всѣлякихъ вѣръ а одна противна другôй, то не можуть всѣ бути правдивй а конечно мусить бути лишь одна правдива.

Примѣромъ наука протестантôвъ каже, що не ма нѣякои Тайны священьства анѣ Тайны покаяня. А наша вѣра каже, що єсть

сѣмъ Тайнъ, установленыхъ вôдъ Іисуса Христа, а мѣжь ними є Тайна покаяня и Тайна священьства. И якже-жь тѝ двѣ науки могуть годити ся? Вжежь не може бути правдою и одно и друге. Якъ одно правдою, то мусить бути друге неправдою. Якъ Христосъ установивъ Сѣмъ Тайнъ, то вже неправдою, щобы ихъ було менше.

Тому конечно треба христіянамъ знати, котра зъ тыхъ рôжныхъ церквей, зъ тыхъ рôжныхъ вѣръ єсть правдива. Бо треба правдивои тримати ся, щобы дôйти до спасеня.

Церковь Іисуса Христа єсть святою.

Та правдива Церковь єсть Свята. Той, що оснувавъ єѣ Святый, Єи наука свята, єи Тайны святѝ. Она людей до святости веде. Гѝ, що єѣ тримають ся и въ ласцѣ Божôй умирають идуть до неба, зôстають святыми.

А хто цѣлымъ серцемъ перейме ся наукою тои святои Церкви, той и за житя такъ горячо научить ся Бога любити, такъ ревно буде Богу служити, що цѣле єго житє буде святымъ. Ту святôсть буде иншимъ передавати.

Тожь въ Церквѣ католицкôй бувають люди за житя такъ святѝ, що по смерти Церковь зачисляє ихъ въ рядъ Святыхъ Угодникôвъ Божихъ. Суть въ Церквѣ дѣвицѣ Богу посвячены, що цѣле житє въ шпиталяхъ услугують хорымъ. Суть монахи и монахинѣ, за-

конники и законницѣ, що жиють въ добровôльнôмъ убожествѣ, чистотѣ и послуху. Они для Господа Бога посвятили своє житє выхованю молодежи, опѣцѣ убогихъ, всякôй службѣ и найтяжшôй, на славу Божу и на корысть людей. Суть місіонарѣ, що для спасеня ближнихъ житє готовî вôддати; суть исповѣдники, що такъ твердо святу вѣру вызнають, що готовî за ню вмерти; суть мученики, що за вѣру таки умирають Суть и помѣжь христіянами правдивî Святî, що Бога боють ся, жиють пôсля Єго закона, грѣха стережуть ся и успльно працюють надъ спасенємъ своихъ душь.

Церковь Іисуса Христа єсть католицкою.

Христова Церковь єсть соборною. То слова „соборна“ значить тôлько що католицка.

Въ тôй молитвѣ „Вѣрую“ въ мовѣ грецкôй, єсть слово „католицка,“ тамъ де у насъ стоить „соборна“.

Що то слово значить?

Оно значить, що Церковь збирає всѣхъ людей въ одну родиńу, збирає въ соборъ, для того соборна. Можна бы сказати „збираюча всѣхъ въ одно“.

То само значить грецке слово католицка. Такъ якъ „зложена зô всѣхъ“.

Для того **соборна** або **католицка**, по нашому було бы **загальна**.

Длячого Церковь Христова єсть загальною?

Бо Христосъ установивъ Церковь для всѣхъ народо́въ и на всѣ часы.

Якажь церковь зъ многихъ, що суть на свѣтѣ, єсть загальною, католицкою, соборною, якажь збирає всѣхъ людей, и призначена для народо́въ?

Одна лишь Церковь, та, що стоить по́дъ Папою Римскимъ. Та, що має за голову Намѣстника Христового. Та, що єсть розсѣяна по цѣло́мъ свѣтѣ. Та, що єсть въ Европѣ, Азіи, Африцѣ, Америцѣ и Австраліи. Та, до котрои належать люди зъ всѣхъ народо́въ; зъ нѣмцѣвъ, зъ англійцѣвъ, зъ французо́въ, зъ полякѡ́въ, зъ італійцѣвъ, швайцаро́въ, зъ декотрыхъ москалѣвъ, зъ Хинцѣвъ, (Чатпонѡ́въ) японцѣвъ, індіянъ, муринѡ́въ и другихъ.

До тои самои церкви и мы належимо.

Одна вѣра — ро́жни обряды.

А якъ бы хто запытавъ, чи наша вѣра єсть та сама, що епископо́въ католицкихъ або французскихъ, англійскихъ, то мушу сказати рѣшучо: та сама вѣра, хоть иншій обрядъ.

Всѣлякі обряды.

Муситe то добре знати, що въ Церквѣ загально́и єсть ко́лька обрядо́въ. Єсть обрядъ грецкій и то въ ро́жныхъ бесѣдахъ; або въ бесѣдѣ грецко́и, або въ нашо́и славяньско́и, або румуньскій (на Угорщинѣ), арабско́и. Єсть

обрядъ вôрменьскій, якъ вы може видѣли, чи у Львовѣ, чи въ Кутахъ, чи въ Тисьмеництг, чи въ Станиславовѣ. Єсть обрядъ сирійскій, маронитôвъ, єсть обрядъ халдейскій, єсть обрядъ коптійскій и въ концѣ єсть обрядъ латиньскій.

Що у всѣхъ спôльне?

Католики всѣхъ тыхъ обрядôвъ мають всѣ ту саму вѣру, ту саму науку, хоть кождый зъ нихъ має вôдправу, богослуженє въ иншôмъ языцѣ. Въ вѣрѣ, въ правдахъ, котрî всѣ вызнають, не ма мѣжь ними найменшои рôжницѣ. Мы вѣримо на волосъ во всьо, въ що вѣрять католики иншихъ народôвъ. Наука нашихъ епископôвъ и нашихъ священикôвъ єсть до одного пункту та сама, що наука епископôвъ и священникôвъ якихсь тамъ нѣмцѣвъ, французôвъ, італійцѣвъ и прочихъ.

Вôдъ найбôльшихъ правдъ до найменшихъ тî науки годять ся. И не дивота, бо тî всѣ науки, тî всѣ правды, не суть анѣ нѣмецкî, анѣ француски, анѣ рускî, а суть Божî. Суть черезъ самого Бога объявленî. А ту правду Богомъ объявлену можна у всѣхъ языкахъ голосити, и Христосъ сказавъ до Апостолôвъ: „Шедше ѹбо научите вся языки" (Мат. 28, 19). Учѣть всѣ народы. Ясна рѣчь, що всѣхъ правдъ. Такъ само не ма помѣжь католиками рôжницѣ що до святои жертвы и що до святыхъ Тайнъ.

Але хоть не ма нѣякои рôжницѣ що до науки, котрои тримають ся, що до вѣры, котру вызнаємо и що до жертвы св. Тайнъ; то

однакъ могуть бути и сутьвсѣлякî иншî рôжницѣ.

Кождый нарôдъ має свою бесѣду, свои звычаѣ, свои обычаѣ, свою исторію, свою літературу, свои установи. Іисусъ Христосъ тыхъ всѣхъ рôжниць не хоче касувати, лишь того одного хоче, щобы всѣ люди однаково вѣрили въ Бога, однаково заховували Законъ Божій и любили себе взаимно якъ братя. А вжежь позваляє и навѣть того жадає, щобы кождый тримавъ ся своихъ добрыхъ звычаѣвъ и щобы кождый по свому Богу моливъ ся.

Звôдти то въ Божôй Церкви всѣлякî обряды. Бо кождый має пôсля свого звычаю Богу молити ся. Обрядъ, то лишень всѣлякî молитвы та звычаѣ и богослуженя.

Жертва а обрядъ.

Примѣромъ у всѣхъ народôвъ свѣта священики правлять Службу Божу. Всюда приносять Богу ту саму жертву, бо и другои не ма. Всюда тою жертвою єсть самъ Іисусъ Христосъ. Такъ якъ на хрестѣ принѣсъ въ жертву своє житє кровавымъ способомъ, такъ само въ часѣ Службы Божои не кровавымъ способомъ житє своє въ жертву приносить и въ тôй жертвѣ нѣхто зъ насъ не рôжнить ся.

Бѣда була бы иншу жертву мати, бо она була бы не здала и Богу не мила. Священики рôжныхъ обрядôвъ рôжнять ся однакъ вôдправою. Нашь священикъ має иншій фелонъ а на чаши зьвѣзду; читає и спѣває иншî молитвы и уживає иншои бе-

сѣды. Инші зновь священики иншихъ обрядôвъ, зновь инакше. Иншою вôдправою приносять ту саму жертву Божу.

Св. Тайны и обрядъ.

Такъ само при всѣхъ святыхъ Тайнахъ. Крещенє во всѣхъ обрядахъ то само дають; всюда до крещеня треба воды и тыхъ сакраментальныхъ слôвъ, але молитвы въ кождôмъ обрядѣ инші и рôжна бесѣда.

Всюда до Тайны Євхаристіи пшеничного хлѣба и правдивого вина; всюда тыхъ самыхъ слôвъ Іисуса Христа; але языкъ, въ котрôмъ тї слова вымовляютъ ся рôжный въ рôжнихъ обрядахъ. Рôжниця єще и въ тôмъ, що въ восточныхъ обрядахъ, до котрого и нашъ належить, хлѣбъ квашеный а въ латиньскôмъ хлѣбъ прѣсный; и зновъ та рôжниця, що вѣрнї въ восточнôмъ обрядѣ причащають ся пôдъ двома видами т. є. хлѣба и вина а въ латиньскôмъ лишь пôдъ видомъ хлѣба.

И такъ у всѣхъ Тайнахъ. То що єсть зъ установы Іисуса Христа, то всѣмъ обрядамъ спôльне. Такъ само якъ и наука вѣры, котру Іисусъ Христосъ лишивъ. Рôжниця може бути лишень въ тôмъ, що єсть зъ установы людей. И рôжниця обрядôвъ зъ установы людей, але не такъ пуста, якъ всякї иншї рôжницѣ помѣжь людьми, що ихъ собѣ у всякихъ рѣчахъ звычайно люде заводять. Та рôжниця обрядôвъ въ рѣчахъ святыхъ впроваджена святыми Отцями сягає часôвъ апостольскихъ.

Якъ цѣнити обрядъ.

И Церковь свята ту рѣжницю потвердила и сама запроваджувала и теперъ ще

пильнує, щобы тѝ рѡ́жницѣ обрядѡ́въ не затерали ся, бо тѝ рѡ́жницѣ дуже красно представляютъ, якъ то всѣ народы свѣта хвалять, Господа Бога и якъ люди всѣ въ вѣрѣ и любвѣ мають бути одною родиною, хоть кождый по свому Господу Богу молить ся. Такъ то мы и на Утрени при вѡ́дправѣ повтаряємо: „Всѧ́кое дыха́нїе да хвали́тъ Го́спода“ и на Вечѣрни: „Хвали́те Го́спода вси ѩ҆зы́цы“ Та рѡ́жниця обрядѡ́въ, якъ разъ подѡ́бна до тои прекраснои одежи, що нею яка царица убрана. Ся царица, то такъ якъ Божа Церковь, а украшена всѣлякими дорогоцѣнными камѣнями, золотомъ срѣбломъ та шовкомъ. Тотѝ камѣнѣ дорогѝ, то зновь якъ тѝ рѡ́жнѝ обряды Христовои Церкви.

Тому то нашь Святѣйшій Отець Папа Римскій Левъ XIII. такъ якъ єго попередники, дуже дбає, щобы заховували ся всякѝ обряды принятѝ и потвержденѝ въ Церквѣ. И вже зъ давенъ-давна поставили твердый законъ, що нѣкому не вѡ́льно свого обряду покинути та на иншій переходити. Кождый має тримати ся того обряду, якого тримали ся єго родичѣ и мавбы тяжкій грѣхъ, якъ бы самовѡ́льно обрядъ змѣнивъ. А якъ родичѣ не одного обряду, то сыны мають йти за вѡ́тцемъ а доньки за матерію.

Теперѣшный нашь Святѣйшій Отець то особлившимъ способомъ о нашь обрядъ дбає и дуже боить ся, щобы декотрѝ нашѝ люди не хотѣли єго покинути.

Вôнъ такъ высоко цѣнить и любить нашь обрядъ, що и письмо выдавъ до всѣхъ епископôвъ, въ котрôмъ дуже выхвалює всѣ наши̂ восточни̂ обряды. Хоче тымъ способомъ и насъ самыхъ утвердити, щобы мы свого обряду держали ся и иншихъ научити, якъ мають нашь обрядъ шанувати.

Вѣра єсть конечна.

А сами̂ мѣркуєте, що вѣра, тай Богомъ объявлени̂ правды, рѣчь важнѣйша и святѣйша вôдъ обряду. Обрядъ рѣчь свята и важна, але все таки установы людскои, людей святыхъ, але людей; а вѣра походить вôдъ самого Іисуса Христа.

Якъ хто стратить хотяйбы лишь одну правду зъ науки Іисуса Христа, то вже стратить и чесноту вѣры вôдлучить, ся вôдъ Христовои Церкви, тогды вже и обрядъ єму не поможе, бо безъ вѣры, не можна подобати ся Богу. „Бе́зъ вѣ́ры же не возмо́жно ᲂу҆годи́ти Бо́гꙋ“ Євр. 11, 6. А хто не має вѣры, той проклятый буде; „А҆ и҆́же не и҆́метъ вѣ́ры, ѡ҆сꙋжде́нъ бꙋ́детъ“ Марк. 16, 16. Такій не буде мати Божои ласки, якъ довго не спокутує ся свого грѣха и не верне до вѣры католицкои.

Ти̂ що схизматиками народили ся и не знають, що ихъ вѣра неправдива, могуть бути спасени̂, бо не мають лукавого серця и ради̂ бы належати до правдивои вѣры. Але якъ хто бувъ въ правдивôй вѣрѣ и вôдступивъ вôдъ неи, то вже для него не ма спасеня, якъ не спокутує ся передъ смертію.

Вѣря безъ дѣлъ мертва єсть.

Вѣра до спасеня конечна, але не выстарчає. Потреба єще и добрыхъ дѣлъ.

Лишь той має ласку у Господа Бога, хто вѣрить, хто за правду признає всьо, що Богъ обявивъ а свята Божа Церковь до вѣруваня подає а до того ще заховує Божій законъ, працює на вѣчну нагороду. „Вѣра безъ дѣлъ мертва ёсть“ (Іак. 3, 26.) не може спасти чоловѣка.

Наука протестантôвъ.

Для того ложною, єретицкою єсть наука протестантôвъ. Они учать, що выстарчить чоловѣкови вѣрити и то безъ добрыхъ дѣлъ можна спасти ся.

Церковь апостольска.

Наша Церковь єсть ще апостольскою, такъ кажемо въ Символѣ вѣры.

То значить, що наука католицкои Церкви походить вôдъ самыхъ Апостолôвъ а радше вôдъ Іисуса Христа, котрый єѣ Апостоламъ першимъ передавъ. Наука, котру Вамъ голошу, самѝ знаєте, що она не вôдъ мене походить. До однои, хотяйбы найменшои правды, походить вôдъ самого Христа и єсть тою самѣською наукою, котру Апостолы людямъ голосилѝ.

Церковь толкує науку Іисуса Христа.

Церковь Христова не додала до науки Апостолôвъ нѣчого. Лишь тогды, коли вѣрнѝ не знали яка була наука Апостолôвъ, Церковь сю науку толкувала, розъяснювала, выкладала. Того було потреба христіянамъ, бо

наука Апостолôвъ була въ дечôмъ duже трудна, неясна. И не дивота, бо не легко людскою бесѣдою выразити безконечну Божу правду. Та Божа правда все надъ розумомъ людскимъ. Якъ бы не було учителя поставленого вôдъ самого Бога, то бы страхъ легко люди затратили апостольску науку або фальшиво єѣ толкували бы. Тымъ учителемъ якъ разъ свята Церковь. Она то стереже людей вôдъ всякои ошибки, вôдъ всякого блуду въ рѣчахъ вѣры.

Церковь непомильна.

А може то робити, бо має вôдъ самого Іисуса Христа запоруку, що Єго духъ и Єго сила буде зъ Нею. Христосъ сказавъ до Апостолôвъ: „Се а҆́зъ съ ва́ми є҆́смь во вся̑ дни до скончა́нїѧ вѣ́ка“ Мат. 28, 20. и „Дѹ́хъ и҆́стины наста́витъ вы на всѧ́кѹ и҆́стинѹ“ (Іоан. 16, 13). Духъ святый напровадить васъ на всяку правду. А вжежь, коли напровадить на всяку правду то и остереже вôдъ всякого блуда.

Якъ Церковь голосить Апостольску науку.

Церковь апостольска христіянамъ правды вѣры всѣлякими способами проповѣдає и обяснює. Звычайно черезъ своихъ слугъ єпископôвъ и священикôвъ. Якъ того потреба, то самъ Святѣйшій Отецъ забирає голосъ и яко Учитель вселеньскои Церкви подає до вѣруваня якусь правду т. є. учить, що така а така правда мѣстить ся въ Божôмъ объявленю и въ апостольскôй науцѣ. Такъ то въ р. 1854. Папа римскôй Пій IX. проголосивъ, яко правду вѣры, науку о Непорочнôмъ Зачатю Пречистои Дѣвы Маріи т. є. научивъ, що Богъ людямъ объявивъ та черезъ Апосто-

лôвъ ту науку передавъ: Пречиста Дѣва Марія чуднымъ даромъ Божои ласки була въ самôмъ своимъ зачатю остережена вôдъ певнои плямы первородного грѣха, въ котрôмъ мы всѣ потомки Адама родили ся.

Церковь науку Апостолôвъ и тымъ способомъ людямъ передає, що єпископы свѣта христіяньского завôзванї черезъ Папу зъѣзджають ся на соборъ. На соборѣ пôдъ проводомъ Папы або єго заступника радять надъ способами проголошуваня христовои науки вѣрнымъ.

По нарадѣ проголошує такій вселеньскій Соборъ якусь правду яко объявлену Богомъ. По такôмъ рѣшенію, христіяньскій свѣтъ вже знає докладно и выразно, яка єсть наука Іисуся Христа и Апостолôвъ и якъ єѣ треба розумѣти. Люди вже знають, хто єсть правовѣрнымъ и православнымъ христіяниномъ а хто єретиком, вôдлученымъ вôдъ Христовои Церкви.

Вже неразъ єпископы такъ зъѣжджали ся на соборы вселеньскї.

Першій разъ зъѣхали ся до Нікеи, року 325, щобы осудити яко єретицку науку Арія, котрий смѣвъ голосити, що Іисусъ Христосъ не бувъ Богомъ, але Сотворѣнємъ.

Мы католики принимаємо за неомыльнї правды Богомъ обявленї всѣ науки вѣры всѣхъ тыхъ вселеньских Соборôвъ, котрї були скликуванї черезъ Намѣстникôвъ Іисуса Христа, Папъ Римскихъ, або через ихъ делегатôвъ. Такихъ вселеньских соборôв було до

теперъ двайцять и такъ: *1.* Нікейскій 325 року. *2.* Константинопольскій першій 381 р. *3.* Єфезійскій 431 р. *4.* Халкедоньскій 451 р. *5.* Константинопольскій другій 553 р. *6.* Константинопольскій третій 680 р. *7.* Нікейскій другій 787 р. *8.* Константинопольскій четвертый 869—870 р. *9.* Лятераньскій першій 1123 р. *10.* Лятераньскій другій 1139 р. *11.* Лятераньскій третій 1179 р. *12.* Латераньскій четвертый 1215. р. *13.* Ліоньскій першій 1245 р. *14.* Ліоньскій другій 1274. *15.* Вѣденьскій 1311—1312 р. *16.* Копенгацкій 1414—1418. *17.* Фльорентиньскій 1438—1439 р. *18.* Лятераньскій четвертый 1511—1516 р. *19.* Тридентійскій 1545—1563 р. *20.* Ватиканьскій 1860 року.

Послѣдный вселеньскій Соборъ вôдбувъся надъ тому 30. лѣтъ въ Римѣ, въ папскôй ватиканьскôй палатѣ и длятого называє ся ватиканьскій. На тôмъ Соборѣ Отцѣ Собора рѣшили и проголосили науку о непогрѣшимôмъ учительствѣ Римских Архіереѣвъ, або инакше сказавши, научили, що самъ Ісусъ Христосъ объявивъ ту правду. А та правда така, що коли Єпископъ Римскій въ урядѣ Учителя вселенноі учить христіянъ якоись правды христіяньскоі вѣры або христіяньскихъ обычаѣвъ, єсть надѣленый тою неомильностію, котру зъ дару христового має Єго Церковъ.

Лишь Церковь католицка єсть Апостольскою.

Одна лишь Церковь католицка єсть апостольскою, бо она одна переховала незмѣнно и ненарушено скарбъ вѣры, зложеный черезъ

Христа въ руки Апостолôвъ. Той скарбъ вѣры называємо депозитомъ, загаломъ вѣры.

Она одна єсть апостольскою и длятого, бо въ нѣй однôй переховала ся власть, котру Христосъ лишивъ своимъ Апостоламъ и когра неперерванымъ передаванємъ зъ руки до руки переходила вôдъ святого Петра аж до генерѣшного Папы, а вôдъ него на всѣхъ епископôвъ, котрымъ передавъ власть церковну.

По за Престоломъ Римскимъ нема другого престола, котрый бы мôгъ выказати ся неперерваною ниткою апостольского переданя. Нема престола, котрый бы въ тôй мѣрѣ мôгъ выказати ся назвами епископôвъ, що оденъ по другôмъ наступавъ на Престолѣ римскôмъ яко наслѣдникъ святого Петра и апостольскою наукою кождого зъ нихъ. Нема престола, котрый бы мавъ за собою рôвно загального признаня всѣхъ Святыхъ вселеньскихъ Соборôвъ, святыхъ Отцѣвъ и Учителѣвъ церковныхъ, святыхъ Єпископôвъ, Мученикôвъ и Исповѣдникôвъ и цѣлого правдиво христіяньского свѣта.

Церкви некатолицкй.

Всѣлякй церкви протестантскй.

Єсть много церквей, що навѣть и не змѣють себе католицкими называти, бо маоть такъ мало вѣрныхъ и такъ вôднедавна походять, що кождый высмѣявъ бы ихъ за таке присвоєнє собѣ чужои назвы. Такими

суть всѣлякû церкви протестантскû, котрыхъ єсть много, и всякû єретицкû секты, котрыхъ начальники жили або жіють майже за нашои памяти.

Кождый и неписьменный христіянинъ може вôдразу порозумѣти, що така незагальна, некатолицка церковь не єсть церквою І. Христа. Кождый видить, що то хиба не церкви а парохіи, що вôдъ церкви вôддѣлили ся. То не жіюче, процвѣтаюче дерево, але галузь, що вôдъ дерева вôдломала ся, тай зôсохла.

Якже бы то выглядало, щобы правдива Церковь Христова мала бути не для всѣхъ людей а лишень для якоись горстки людей, коли Христосъ Апостоламъ казавъ учити всѣ народы, моливъ ся до свого Отця небесного, щобы всѣ люди були одно „да вси̂ є̂ди́но бꙋдꙋтъ.“ (Іоанъ: 17. 21.) Не просивъ І. Христосъ, лишь за англійцѣвъ, котрû свою мають церковь англіканьску, анѣ за самыхъ Нѣмцѣвъ, котрû мають ажь кôлька своихъ прôтестантскихъ церквей, що зъ собою сварять ся а кожда мае инакшу вѣру; анѣ за самыхъ Русинôвъ, якъ думають тû, що хтѣли бы свою вôдрубну народну науку та вѣру мати, анѣ за самыхъ Швайцарôвъ, що мають свою гельвецку церковь, анѣ за тû рôжнû схизматицкû водрубнû церкви, у котрыхъ цѣла церковь, то оденъ або кôлькохъ епископôвъ и троха христіянъ.

Христосъ за всѣхъ моливъ ся „ô вѣрꙋющихъ словесе и̂хъ ра́ди во мя.“ Іоанъ: 16. 20. Хотѣвъ всѣ народы свѣта до спасеня допрова-

дити. О нѣкомъ не забувъ, нѣкого не водпыхавъ.

Якъ бы такъ Церковь І. Христа була нглійскою або нѣмецкою, щобы мы бѣдній обили, що не народили ся нѣмцями або анліцями.

Вжежь, думаю, кождому ясно, що **наука Христа и святй Тайны и всѣ установы І. Христа мусять бути для всѣхъ людей** и на всѣ часы, що не могуть бути народными а мусять ути загально-людскими.

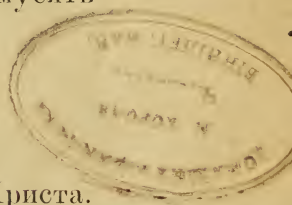

Письмо святе.

Апостолы списали науку Ісуса Христа. постолы Матей и Іоанъ написали книжи, въ котрыхъ оповѣли житє І. Христа. о нихъ прилучили ся Ученики Христовй арко и Лука. И они зновь оповѣли житє чуда І. Христа. Тй чотыри книги тыхъ вятыхъ называють ся євангеліями. Иншй новь Апостолы писали Посланя рожнымъ ристіянамъ або до громадъ всѣхъ христіянъ. в. апостоль Павло написавъ такй посланя: дно до Римлянъ, два до Коринтянъ, одно до алатовъ, одно до Єфесенцѣвъ, одно до Филіянъ, одно до Колосаєвъ, два до Солунянъ, ва до Тимотея свого ученика, одно до Тита, дно до Филимона а одно до Євреѣвъ. Св. постоль Іоанъ написавъ ажь три посланя оборй т. є. до всѣхъ христіянъ. Таке саме оборне посланє написавъ Апостоль Юда.

UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY

Св. Апостолъ Петро написавъ ихъ два а св
Апостолъ Яковъ написавъ одно. Крôмъ того
св. Лука написавъ Дѣянія апостольскй а св
Апостолъ Іоанъ написавъ Книгу Объявленъ

Тыхъ 27. книгъ разомъ зôбранй творятъ
то, що называємо Письмомъ святымъ Новог
Завѣта.

То книга свята. Має за собою бôльшу
повагу чимъ всѣ поваги всѣхъ людей разомъ
зôбраныхъ, бо має за собою повагу самог
Господа Бога.

Письмо святе то дѣло святого Духа

Хто писавъ святе Письмо.

Якъ бы я Васъ такъ запытавъ, хто на
писавъ тй святй книги, Вы може думаєте
що я то вже сказавъ, хто написавъ Письм
святе. Скажете може, що писали єго Апостоли
тай Ученики. Писали Апостолы и Ученики, ал
не вôдъ себе. Писавъ черезъ нихъ святы
Духъ. Тй всѣ письма, то такъ якъ письм
святого Духа, списанй черезъ Апостолôвъ.

Апостолы писали, але Духъ святый, ко
трого прославъ имъ І. Христосъ, бувъ зъ ни
ми и вкладавъ въ ихъ розумы и въ ихъ сер
ця то, що мали написати.

То, що писали, не мали вôдъ себе самыхъ
але вôдъ св. Духа. Не своимъ розумомъ т
правды знали, але зъ высшого объявленя, че
резъ святого Духа. И не зъ своєи волѣ т
мали, що и якъ писали, але Духъ святы
дававъ имъ таку волю.

Духъ святый провадивъ ихъ розумы и ихъ серця, волю, такъ якъ чоловѣкъ, що пише, провадить перо по папери. Апостолы й Ученики були якъ бы перомъ св. Духа. И тому кажемо, що **писали зъ натхненя святого Духа. Письмо святе есть проте дѣломъ самого святого Духа.**

Въ символѣ вѣры кажемо о св. Дусѣ, що говоривъ вôнъ черезъ Пророкôвъ: „глаголавшаго пророки.“ — Такъ само говоривъ черезъ Апостолôвъ. Письмо святе Нового Завѣта, таке саме святе, такъ само писане зъ натхненя святого Духа, якъ святî книги Старого Завѣта, якъ книги Пророкôвъ и Псалтирь царя Давида и всѣ прочî Книги Старого Завѣта.

Непомыльна правда.

Голосъ зъ неба.

А коли Духъ святый написавъ святî книги черезъ тыхъ Божихъ слугъ, то вже кождому ясно, що тî книги мѣстять въ собѣ Божу непомыльну правду. Мають за собою повагу самого Господа Бога. Самъ Богъ повагою своєю святою свѣдчить о правдѣ всього того, що въ тыхъ книгахъ списане. А то кождый видить ясно якъ на долони, що Богъ не може помылити ся и не може людей въ блудъ впроваджувати. Тому все, що въ святôмъ Письмѣ мѣстить ся, то непомыльнî, самымъ Богомъ объявленî и стверджены правды.

Вы може читали неразъ въ житяхъ святыхъ, якъ то великимъ угодникамъ Божимъ Богъ являвъ ся. Бувало, що якійсь святый на молитвѣ почувъ голосъ зъ неба, якъ бы вôдъ самого Бога, котрый єму щось говоривъ.

Гей! гей! подумаєте собѣ — якъ то велика ласка почути такій Божій голосъ! А я вамъ кажу, що черезъ Письмо святе и черезъ всяку науку Церкви и черезъ тоту, що переданємъ переходить зъ устъ до устъ а въ Письмѣ святôмъ не єсть списане, Богъ промавляє до людей и то може ще лѣпшимъ способомъ якъ до того святого промовлявъ небесный голосъ. А то чому лѣпшимъ способомъ?

Тому, бо при тôмъ небеснôмъ голосѣ мôгъ святый помылити ся. Мôгъ брати за Боже слово то, що не було Божимъ словомъ а лишень такимъ выдавало ся. Могло єму щось предвидѣти ся, мôгъ чоловѣкъ говорити десь зъ горы. А могло й таке бути, що й проклятый діяволъ удававъ бесѣду Божу. Бо святый Апостолъ Павелъ самъ каже, що сатана часто убирає ся въ свѣтлого ангела, щобы людей дурити. Тожь и той святый мôгъ легко блудити. А щожь доперва, якъ бы хто зъ насъ почувъ такій голосъ зъ неба. Не було бы жадной певности, що такій голосъ зъ неба походить. А при тôмъ голосѣ Божôмъ, що до насъ доходить черезъ святе Письмо чи науку христовои Церкви, то вже не ма найменшого сумнѣву, що вôдъ Бога походить. Всьо, що єсть въ Церквѣ, сесе стверджає: Кровь мученикôвъ, що за ту вѣру умирали и по-

двиги святыхъ угодниковъ Божихъ, що цѣлымъ своимъ житемъ стверджали правды святои вѣры а передовсѣмъ то живе учительство католицкои Церкви, котра Письмо свято толкує и объявленй правды подає християнамъ до вѣруваня.

Божій голосъ объявленя.

Християнинъ, коли голосъ Божого объявленя чує, може бути певнымъ, що не зблудивъ, коли за правду прійме то, що въ томъ объявленю мѣстить ся; християнинъ знає, що якъ бы въ томъ дѣлѣ помыливъ ся, разомъ зъ нимъ блудила бы Церковь и всѣ святй ошукували себе самыхъ и иншихъ людей. Такъ само якъ то неможливе, такъ и не можливе, щобъ християнинъ блудивъ, коли за правду непомыльну узнає то, що Богъ объявивъ а Церковь католицка до вѣруваня подає.

Наука устно передана.

А то всьо вôдносить ся и до того Божого слова, що Єго Апостолы списали въ святыхъ книгахъ Нового Завѣта, и до того слова Божого, що єго устно вѣрнымъ голосили. Бо мусите знати, що Апостолы и Ученики списали не всю науку Іисуса Христа. Цѣла повна Христова наука мѣстить ся въ Письмѣ святôмъ Н. З. и въ несписанôмъ переданю Церкви т. є. въ тôй науцѣ, що єѣ Апостолы наслѣдникамъ передали а тй зновь наслѣдникамъ и такъ дальше.

Та наука устного переданя живе въ Церквѣ и єсть списана многими учителями и докторами вселенъскои Церкви.

Божа повага а повага людей.

Єще лѣпше порозумѣєте, якимъ великимъ добромъ для христіянъ єсть мати непомыльну правду Божого объявленя, коли порѣвнаєте ту правду зъ всѣми можливыми людскими науками.

Епископске потверджене книжокъ.

Возьмѣть яку небудь книжку, що єѣ люди написали. Якъ то книжка о вѣрѣ, то може бути, що въ нѣй чиста и справедлива наука Церкви. Тогды та книжка має печатку епископа и таку надпись, що въ нѣй нема нѣчого противного католицкôй вѣрѣ и моральности христіяньскôй. Та книжка вже безпечна. Рôвно безпечна буде книжка, якъ єпископъ єѣ написавъ, бо вôнъ передъ Богомъ и передъ людьми вôдповѣдає за те, що лишень Христову науку голосить и якъ зôстававъ епископомъ, то торжественно присягавъ на той свôй обовязокъ.

Але якъ книжка о вѣрѣ не має епископского потверджена, то вже може бути, що въ нѣй якісь блуды. Страхъ легко чоловѣкови помылити ся и въ малôй пустôй рѣчи, а що доперва въ трудныхъ Божихъ наукахъ. Такъ само и во всѣхъ книжкахъ, що ихъ люди писали и во всѣхъ людскихъ наукахъ. Всюда може бути правда помѣшана зъ брехнею а дуже часто таки такъ єсть.

А вжежь мало хôсна зъ такой правды, що зъ брехнею помѣшана. Мало хôсна и зъ

акои книжки, бо не легко чоловѣкови своимъ озумомъ всю правду выбрати а брехню вôдпути. Тяжко пшеницю вôддѣлити вôдъ куôлю. Дехто потрафить, але частѣйше такъ уде, що прiйме до серця и брехню, хотяй тôмъ й не знає. А кожда брехня єсть все рутиною, що затроює душу.

О Святыхъ Тайнахъ.

Церковь Христова, крôмъ науки, удѣляє ристіянамъ и Божу благодть черезъ святѝ айны.

Зпôдъ креста Iисуса Христа нашого Спаителя вытрыснуло сѣмъ святыхъ керниць. ода зъ тыхъ керниць розливає ся по свѣтѣ. Очищає зъ грѣхôвъ и освящає людей. Щаливый, хто зъ тыхъ керниць умѣє черпати оду. Вже розумѣєте, якѝ то керницѣ и яка о вода.

Керницѣ, то святѝ Тайны а вода, Божа аска.

Тайна, то установленый вôдъ Iисуса Христа внѣшный знакъ выдимый невидимои внуреннои ласки Божои.

Що єсть Тайна.

Мы вѣримо, що **Iисусъ Христосъ установивъ сѣмъ святыхъ Тайнъ для нашого спасеня.** Черезъ кожду зъ тыхъ Тайнъ дає свою аску.

Хотяй ласка Божа невидима, бо въ душѣ акрыта передъ людскимъ окомъ, однакъ Iисусъ Христосъ своєю установою дає намъ

святѝ знаки, котрѝ ласку Божу представляють и означають такъ, якъ примѣромъ бесѣдою означаємо нашѝ думки а письмомъ нашу бесѣду. Люди привыкли означувати внѣшными знаками то, що въ ихъ душѣ дѣє ся. Коли хто кланяє ся комусь, то означає честь для него.

Такъ само Іисусъ Христосъ робить, коли ласкою своєю щось справляє въ душѣ. Установивъ святѝ знаки для означеня тои ласки. Тѝ знаки такъ звязавъ зъ своєю ласкою, що они не лишень докладно показують, що ласка Божа въ душѣ справляє, але до того самѝ ту ласку удѣляють. Суть орудіями, черезъ котрѝ Богъ ласку свою дає; суть причинами тои ласки.

Тѝ святѝ знаки, то святѝ Тайны. Такъ примѣромъ въ Тайнѣ крещеня водою змываєся тѣло, а душа ласкою Божою змываєся зъ плямы грѣха первородного. То змыванє тѣла єсть знакомъ и причиною змываня душѣ. Знакъ внѣшный, то єсть то, що видимо и чуємо зверха, означає и справляє то, що въ душѣ и въ серединѣ внутръ, невидима ласка Божа дѣлає.

Въ кождôй Тайнѣ єсть, якъ видите, двѣ рѣчи; знакъ зверхный, що єго видимо и чуємо и внутренна ласка, котрои не видимо.

Въ тôмъ же знаку внѣшнôмъ єсть знов двѣ рѣчи а то святѝ слова, котрыхъ формою называємо и щось гей вода, єлей, мyро, що то называємо матерією Тайны. Та форма и та матерія робять оденъ видимый знакъ. Слова

докладнѣйше, выразнѣйше означають то, що
ъ самôй матеріѣ ще не такъ означає, не
акъ ясне.

Докладнѣйше ще то порозумѣєте на при-
ѣрахъ поодинокихъ Тайнъ.

Тайна крещеня.

Першою и найважнѣйшою Тайною єсть
Крещенє. Єсть то Тайна (або якъ декотрй
наший люди говорять зъ латиньска сакраментъ)
установлена Іисусомъ Христомъ, въ котрôй
юловѣка водою и Божими словами очищає
ся зъ грѣха первородного и зъ всѣхъ грѣ-
кôвъ учинковыхъ, здѣланыхъ передъ кре-
щенємъ.

Крещене змываєгрѣхъ первородный.

Якъ дитина прійде на свѣтъ, не має ласки
Божои, родить ся въ грѣсѣ и въ гнѣвѣ Бо-
кôмъ. Зъ першихъ родичѣвъ, по ихъ грѣсѣ,
перейшла та зараза грѣха первородного на
всѣхъ ихъ потомкôвъ. Вôдъ тои заразы нѣхто
не бувъ вôльнымъ, кромѣ Пречистои Дѣвы
Маріи, Матери Божои. Она була непорочно
зачата. Той первородный грѣхъ стерає ся
въ душѣ доперва тогды, коли дитину кре-
стять водою и призванємъ святои Тройцѣ.

Дитина, що умерає безъ того крещеня,
пропала. Нѣколи вже до царства Божого дô-
стати ся не може. Йде така дитина въ адъ,
де вправдѣ не терпить якъ грѣшники въ
пеклѣ за свои грѣхи, але й не має щастя
видѣти Божого лиця и Божои славы.

Важна рѣчь дѣти крестити.

Тому то такъ велика рѣчь всѣ дѣти крестити и то якъ найскорше можна. Длятого то потреба, щобы всѣ христіяны добре знали якъ дѣти крестити. Бо коли священика нема, то кождый христіянинъ и кожда невѣста може и повиненъ окрестити зъ воды дитину. А навѣть потреба и такî дѣти крестити, що неживî або завчасу на свѣтъ прійдуть. Хотяй часомъ и выдає ся, що дитина нежива, може бути, що душа тамъ єсть, хотяй жадного знаку житя не дає. Душа людска єсть въ тѣлѣ вôдъ першои хвилѣ початя, навѣть тогды, коли ще тѣло не подôбне до тѣла людского и дуже, дуже мале. Добре зрозумѣйте сесе невѣсты.

Якъ крестити.

Тожь коли потреба дитину окрестити такъ робить ся: Бере ся чистои керничнои воды, якъ єсть, то свяченои, якъ нема, то выстарчить звычайна. Тою водою зливає ся на крестъ голову дитины такъ, щобы вода змочила шкôру на головѣ (тѣмє). При тôмъ рôвночасно говорить ся тî слова: **Крещáєтсѧ рáбъ Бóжїй (рабà Бóжа) Їѡáннъ ᾶбо Мáрїѧ въ ймѧ Ôцà й Сы́на й Свѧтáгѡ Дꙋ́ха, âми́нь.**

Ану, на пробу най хто зъ васъ таке зробить, щобысьте ся научили крестити тамъ де священика не ма. Конечно мусять бути мѣжь Вами люди такî, щобы докладно знали всьо, що потреба до крещеня зъ воды. Бо и одно слово опустити, примѣромъ то слово „**крещáєтсѧ**“ а вже нема крещеня. Перечитайте собѣ ще разъ докладно и выразно всьо, що тутъ написане.

А теперь маєте добрый примѣръ, що :начить матерія и форма, якъ то высше мы оворили. Матерія, то вода, зливанє водою, і форма то тӣ святӣ слова „крещáетсѧ рáбъ Бж҃їй і якъ дѣвчина то треба казати (рабà Бж҃а) во іма Ѻц҃à и̂ Сн҃а и̂ Ст҃агѡ Дх҃а, а̂ми́нь. То слово абъ тôлько значить, що слуга.

Та вода и то зливанє разомъ зъ словами, го матерія и форма разомъ взятӣ, то знакъ видимый того, що въ души Божа ласка справляє.

Въ хвили, въ котрôй зливає ся голову цитины, єѣ душа очищає ся зъ грѣха перво-одного. Господь Богъ удѣляє свою ласку і принимає дитину за свою. Въ тôй хвили Іисусъ Христосъ признає ся до дитяти и записує на него частку своего царства небесного. Якъ бы такъ по крещеню чоловѣкъ умеръ закимъ согрѣшить и черезъ грѣхъ стратить Божу ласку, пôйшовъ бы певно до неба, хотяй може за малӣ грѣхи покутувавъ бы въ чистилищи.

Ясна рѣчь, що цѣлкомъ такъ само якъ дитину, треба бы крестити некрещеного ще старшого чоловѣка, примѣромъ жида. Потреба бы лишь передъ крещенємъ научити єго головныхъ правдъ вѣры, мусѣвъ бы жалувати за свои грѣхи и бажати крещеня.

Крещенє, то перша и найважнѣйша Тайна длятого, бо черезъ крещенє чоловѣкъ стає доперва христіяниномъ и доперва тогды може иншӣ Тайны принимати. Якъ бы некрещеный чоловѣкъ принимавъ якусь Тайну,

она була бы неважна и хотяй бы и всьо зробило ся, що до Тайны потреба.

Тайна Крещеня то такъ, якъ ворота до христіяньского житя.

Тайна мѵропомазаня.

Тайна мѵропомазаня, котру въ насъ кождый священикъ своимъ вѣрнымъ удѣляє, а въ латиньскôмъ обрядѣ лишень епископъ, то Тайна установлена вôдъ Іисуса Христа, въ котрôй христіянинъ дôстає черезъ помазанє мѵромъ и черезъ Боже слово благодать Св. Духа на укрѣпленє єго въ борбахъ христіяньского житя.

Святе велике миро.

Матерія, то святе миро, посвячене епископомъ въ живный четверь. Мѵро, то олива змѣшана зъ бальзамомъ и рôжными пахучими олѣйками, зѣлями и корѣнцями. Форма же, то тѝ слова: **„Печать дара св. Духа, аминь“.** Матерія и форма разомъ то знакъ видимый тои невидимои ласки святого Духа, котрою якъ бы печаткою душа назначена на воина христового.

Святѝ печатки Божои ласки.

Той Тайны не можна приймати бôльше, якъ тôлько разъ въ житю. Такъ само и Тайны Крещеня и Священьства, бо **тѝ три Тайны выти-скають на душѣ незмазанѝ печатки,** котрѝ лишають ся на душѣ по всѣ вѣки.

Тайны живыхъ.

Тайна Мѵропомазаня, то тайна живыхъ, бо она лишь для тыхъ, що мають Божу ласку; — що на души жиють.

До тыхъ Тайнъ живыхъ належить Мѵ-
ропомазанє, Євхаристія, Священьство и Су-
пружество. До тыхъ всѣхъ Тайнъ не можна
приступати безъ Божои ласки.

Прочи̂ всѣ Тайны, то зновь Тайны мер-
твыхъ. Установлени̂ суть для грѣшникôвъ,
у котрыхъ душѣ не жиють ласкою Божою,
суть передъ Богомъ неживи̂ а мертви̂. Ти̂
Тайны мертвымъ, грѣшникамъ дають житє,
ласку Божу. Крещенє дає першу ласку; по-
каянє вертає ласку страчену черезъ грѣхъ.
Маслосвятіє, дає ласку хорымъ, умираючимъ,
що не могуть сповѣдати ся а жалують за
грѣхи.

Тайна Евхаристіи або Тѣло и Кровь Христа.

Найсвятѣйша зô всѣхъ Тайнъ нашои вѣ-
ры, то Тайна Тѣла и Крови Божого Сына.
Знаємо, що Іисусъ Христосъ въ пресвяту
нôчь, въ котрôй мавъ бути выданый на
смерть а радше, въ котрôй самъ себе вы-
давъ за житє свѣта, на послѣднôй Тайнôй
Вечерѣ взявъ хлѣбъ въ свои святи̂, пречи-
сти̂ и непорочни̂ руки, вôддавъ Богу благо-
даренє, благословивъ, освятивъ, переломивъ
и дававъ своимъ святымъ Ученикамъ и Апо-
столамъ и сказавъ: „Прїймѣте, ꙗдѣте, сїѐ ѐсть
Тѣло моѐ, ѐже за вы̀ ломи́моє, во ôставле́нїє грѣхѡ́въ.“
Приймѣть, споживайте, се єсть моє Тѣло, ко-
тре за васъ ломить ся на вôдпущенє грѣхôвъ.

Въ подôбный спосôбъ взявъ чашу вина, зъ овочѣвъ виннои лози, розпустивъ троха зъ водою, Богу благодаривъ, вино благословивъ, освятивъ и дававъ своимъ святымъ Ученикамъ и Апостоламъ и казавъ: „**Пійте ѿ неѧ̀ всѝ, сїѧ̀ є̑сть Кро́вь моѧ̀ но́ваго Завѣ́та, ꙗ̑же за вы̀ и̑ за мно́ги и̑зливаемаѧ во ѻ̑ставле́нїе грѣхѡ́въ.**“ Пійте зъ неи всѣ, се єсть Кровь моя Нового Завѣта, котра за васъ и за многихъ проливає ся за вôдпущенє грѣхôвъ.

По сихъ словахъ додавъ: „**Сїѐ твори́те во моѐ воспомина́нїе**“, се робѣть на мою памятку. Тыми словами посвятивъ Іисусъ Христосъ Апостолôвъ на священикôвъ и епископôвъ, казавъ имъ правити Службу Божу на памятку Єго смерти и ту власть передавати иншимъ, щобы ти̂ зновъ могли єѣ иншимъ передавати.

Такъ то передъ самою смертію установивъ Нашь Спаситель сю пречудну и пресвяту Тайну, въ котрôй безкровнымъ способомъ Богови приносить ся жертва смерти Божого Сына и въ котрôй Іисусъ Христосъ, присутный, пôдъ видами хлѣба и вина дає Тѣло своє въ кормъ а Кровь свою въ питє для вѣрныхъ.

Вѣримо и торжественно при кождôй Службѣ Божôй вызнаємо, що кôлько разôвъ въ часѣ Службы Божои священикъ ти̂ святи̂ Христови̂ слова повтаряє, тôлько разôвъ безкровнымъ способомъ **вôднавляє ся на нашихъ престолахъ жертва Христовои смерти.** Правди-

ва Кровь Христова тайнымъ способомъ проливає ся задля нашого спасеня.

Чудесна перемѣна.

Вѣримо и вызнаємо, що по тыхъ словахъ священика **цѣла субстанція хлѣба перетворює ся, пресуществляє ся въ правдиве Тѣло Христове, а сущнѡсть вина перетворює ся въ правдиву Кровь Христа.**

Вѣримо, що по тыхъ словахъ священика то, що выдає ся хлѣбомъ, вже не єсть хлѣбомъ, але Христовымъ Тѣломъ и то, що выдає ся виномъ, не єсть вже виномъ, але Христовою Кровію.

Зъ хлѣба, по освященю, лишає ся самъ зверхный видъ хлѣба. Пѡдъ зверхнымъ видомъ перебуває самъ Бого-чоловѣкъ Іисусъ Христосъ зъ душею и зъ тѣломъ, зъ Божествомъ и чоловѣчествомъ.

Вѣримо, що по освященю вина, то що виномъ выдає ся, не єсть вже виномъ, але Христовою Кровію. Зъ вина лишають ся лишень зверхнѝ виды, смакъ, запахъ, барва а пѡдъ тыми видами перебуває живый Бого-чоловѣкъ, такъ само правдиво, якъ правдиво вѡдъ хвилѣ Вознесеня єсть на небѣ по правѡй руцѣ Бога Отця.

Вѣримо, що пѡдъ кождымъ видомъ и пѡдъ кождою часткою кождого вида єсть правдиво присутнымъ Іисусомъ Христомъ.

Чудесну перемѣну хлѣба въ Тѣло и вина въ Кровь Христову, называє Церковь пресуществленіемъ, бо справдѣ существо хлѣба замѣняє ся въ Тѣло Христове, а существо вина въ Кровь Христову.

Але що Кровь вôдъ Тѣла Христового не може вже розлучити ся такъ, якъ розлучила ся на крестѣ, коли Христосъ послѣдну каплю Крови пролявъ, коли може розлучити ся лишень способомъ сакраментальнымъ, тайнымъ, въ тôй некровавôй жертвѣ, вѣримо и вызнаємо, що пôдъ тымъ, що хлѣбомъ выдає ся, єсть и Тѣло и Кровь Христова, бо єсть цѣлый Христосъ. А пôдъ тымъ, що выдає ся виномъ, єсть Кровь и Тѣло Христове, бо єсть цѣлый Христосъ.

Вѣримо дальше, що Іисусъ Христосъ такъ довго переôувавъ пôдъ видомъ хлѣба и вина, якъ довго лишають ся незнищени̂ виды.

Якъ довго освященый хтѣбъ выдає ся хлѣбомъ, а освящене вино выдає ся виномъ, такъ довго Христосъ пôдъ тыми видами єсть присутный. Въ хвили, въ котрôй виды зникають, устає Христова присутнôсть.

Вѣримо рôвножь, що Тѣло и Кровь Христова **єсть для насъ правдивымъ кормомъ и правдивымъ напиткомъ.** „**Пло́ть моѧ̀ и҆́стинноє є҆́сть бра́шно и҆ кро́вь моѧ̀ и҆́стинноє є҆́сть пи́тїє, ꙗ҆ды́й мою̀ пло́ть и҆ пїѧ́й мою̀ кро́вь, во мнѣ̀ пребыва́єтъ и҆ а҆́зъ въ не́мъ.**“ (Іоан. 6, 55—56).

Я єсмь животнымъ хлѣбомъ, що зъ неба зôйшовъ: хто буде ѣсти мôй хлѣбъ, буде жити въ вѣки: а хлѣбъ, котрый дамъ, то моє Тѣло, котре передамъ за житє свѣта.

Чудесный завдатокъ воскресеня.

Вѣримо проте, що коли причащаємо ся, ѣмо Тѣло Божого Сына и пємъ Єго Кровь. Вѣримо, що коли достойно причащаємо ся, маємо завдатокъ вѣчного воскресеня. Вѣримо,

що намъ того Причастія потреба до спасеня и такъ намъ потреба злученя ся зъ Іисусомь Христомъ, якъ намъ потреба, щобы Христосъ въ насъ перебувавъ а мы въ нѣмъ. Христосъ сказавъ: „А҆ми́нь, а҆ми́нь глаго́лю ва́мъ, а҆́ще не снѣ́сте пло́ти Сы́на человѣ́ческагѡ, ни пїе́те кро́ви Є҆гѡ̀, живота̀ не и҆́мате въ себѣ̀. Ꙗ҆ды́й мою̀ пло́ть и҆ пїѧ́й мою̀ кро́вь, и҆́мать живо́тъ вѣ́чный и҆ а҆́зъ воскрешꙋ̀ Є҆го̀ во послѣ́дный де́нь. (Іоан. 6, 53—54). Ꙗ҆ды́й мѧ̀, той жи́въ бꙋ́детъ менѐ ра́ди. Ꙗ҆ды́й хлѣ́бъ се́й, жи́въ бꙋ́детъ во вѣ́ки“.

Справдѣ кажу вамъ, говорить Христосъ, якъ не будете ѣсти Тѣла чоловѣчого Сына, якъ не будете пити Єго Крови, не будете мати въ собѣ житя. Хто ѣсть моє Тѣло и хто пє мою Кровь, має вѣчне житє и я воскрешу єго въ послѣдный день.

Хто мене ѣсть, буде жити черезъ мене; хто буде ѣсти сей хлѣбъ, буде жити во вѣки.

Для того Церковь приписує, щобъ кождый христіянинъ найменше разъ въ рôкъ, въ часѣ пасхальнôмъ, причащавъ ся Тѣла Христового (четверта заповѣдь церковна) и тяжкій грѣхъ мавъ бы христіянинъ, єсли бы мôгъ ту заповѣдь выконати а не выконавъ. Приказъ Церкви,

Якъ христіянинъ немає можности причащати ся, то може бути спасеный, хотяй бы и въ цѣлôмъ житю анѣ разу не мôгъ причащати ся. И дѣти, що умирають по крещеню, йдуть до неба, хотяй и не причащали ся.

То, що Христосъ каже о конечности Причастія, то объясняє Церковь тымъ способомъ,

що безусловно конечно єсть потрѣбна до спасеня участь въ ласцѣ Христовôй. Хто немає нагоды причащати ся Христового Тѣла черезъ принятє Тайны Євхаристіи, може духомъ причащати ся. Причащає ся духомъ, коли отримує ласку Іисуса Христа; ласку, котру Іисусъ Христосъ черезъ Євхаристію намъ дає.

Духовне Причастіє. Можна духомъ причащати ся и такимъ способомъ, що чоловѣкъ бажає собѣ сеи святои Тайны. Хто бажає сполучити ся зъ Іисусомъ Христомъ, хто хоче зъ Нимъ получити ся въ Причастію святôмъ, хто за Нимъ любовито тужить, сей принимає Єго въ своєй души такъ, якъ бы причащавъ ся. Черезъ таке духовне Причастіє, повне любви до Христа, котрого въ Євхаристіи не можна приняти, може христіянинъ отримати щось зъ тои ласки, котру Іисусъ Христосъ дає, коли є присутный въ серци чоловѣка пôдъ видомъ хлѣба.

Приготоване до Причастія. До сакраментального Причастія т. є. до принятя Тайны Євхаристіѣ не выстарчить жаль, потреба сповѣди. Безъ ласки Божои не можна до Євхаристіи приступити. Хто бы въ грѣсѣ причащавъ ся, допустивъ бы ся тяжкого грѣха святокрацтва, робивъ бы такъ, якъ бы кравъ Христове Тѣло. Бравъ бы то, що єму не належить ся, бо грѣшникови Причастіє не належить ся, якъ довго не спокутує ся. Святый Апостолъ Павло, коли говорить о святôмъ Причастію, такъ каже: „Иже аще ꙗстъ хлѣбъ сей, или піетъ чашу Господню не-

достóйнѣ повúненъ бꙋ́детъ тѣ́лꙋ и҆ крóви Госпóдни. Да и҆скꙋшáетъ же человѣ́къ себѐ, и҆ тáкѡ ѿ хлѣ́ба да ꙗ҆́стъ и҆ ѿ чáши да пїе́тъ. Ꙗ҆дый бо и҆ пїѧ́й недостóйнѣ, сꙋ́дъ себѣ̀ ꙗ҆́стъ и҆ пїе́тъ не разсꙋждáѧ тѣ́ла Госпóднѧ.“ (I. Кор. 11. 27—29).

Хто ѣсть сей хлѣбъ и хто пє недостойно господню чашу, той буде виненъ Тѣла и Крови господнои, нехай чоловѣкъ себе самого досвѣдчає, най себе самого пытає, чи не має грѣха и такъ най ѣсть того хлѣба и най пє зъ тои чашѣ; бо хто ѣсть и пє недостойно, той собѣ ѣсть и пє судъ, бо не розсуджує Господнього Тѣла не застановляє ся, що принимає).

Длятого въ тôй молитвѣ, що єѣ говоримо передъ Причастіємъ, просимо, щобы то Причастіє не було въ судъ и въ засудженє и кажемо, що приступаємо до Іисуса Христа: „не ꙗ҆́кѡ І҆ꙋ́да, но ꙗ҆́кѡ разбóйникъ“. Юда цѣлувавъ Христа зô здрадою въ серци, такъ робить чоловѣкъ, що въ грѣсѣ причащає ся.

Тому священникъ, коли въ часѣ Службы Божои взыває вѣрныхъ до Причастія такъ каже: „Со стрáхомъ Бóжимъ и҆ со вѣ́рою пристꙋпѣ́те.“

Тайна покаяня.

Чоловѣкъ має такъ довго ласку Божу, котру дôставъ при крещеню, якъ довго не согрѣшивъ тяжко.

Грѣхи малî, щоденнî, домашнî, котрыхъ христіянинъ допускає ся нехотячи або не-

свѣдомо або въ малыхъ незначныхъ рѣчахъ, не вôдбирають ласки освячаючои, то єсть тои ласки, котрои потреба до вѣчного спасенія, котра робить чоловѣка Богови милымъ, Божою дитиною. Такî грѣхи малî заслугують на кару Божу, але не въ пеклѣ лишь въ чистилищи. Вôдбирають бôльшî помочи Божî, котрî Богъ людямъ дає до добрыхъ дѣлъ и котрî могуть чоловѣка призвычаѣти до бôльшихъ грѣхôвъ. Хто въ малыхъ рѣчахъ невѣрный, той и въ бôльшихъ стаєсь невѣрнымъ.

Наслѣдки тяжкого грѣха.

Грѣхъ же тяжкій вôдбирає ласлу Божу и стягає на чоловѣка Божій гнѣвъ. Хто мавъ бы нещастє вмерти безъ покаяня хотяй бы по однôмъ тяжкôмъ грѣсѣ, напевно пôшовъ бы на муку вѣчну въ пеклѣ. Мы вѣримо, що оденъ грѣхъ смертный не спокутованый, выстарчає, щобы душа була справедливымъ Божимъ засудомъ сказана на вѣчный огонь въ пекольнôй пропасти.

Але Богъ милосерный не хоче смерти грѣшника, но єго наверненя и житя.

„Живꙋ̀ а҆́зъ, глаго́летъ А҆дѡнай Го́сподь, не хощꙋ̀ сме́рти грѣ́шника, но є҆́жꙁ ѻ҆брати́тисѧ нечести́вомꙋ ѿ пꙋтѝ своегѡ̀ и҆ жи́вꙋ би́ти є҆мꙋ̀.“ (Іезек. 33, 11).

Якъ жію, говорить Господь Адонай (такъ у пророкôвъ называє ся єврейскимъ языкомъ Господь Богъ), не хочу смерти грѣшника, но щобы навернувъ ся и живъ.

Іисусъ Христосъ лѣчить насъ зъ ранъ тяжкого грѣхя.

Богъ въ безконечнôмъ своѣмъ милосердію зôславъ Свого Сына на сей свѣтъ, щобы спасъ грѣшникôвъ. За грѣшникôвъ терпѣвъ

Іисусъ Христосъ страшнй муки, за нихъ бувъ прибитый до хреста, за нихъ при смерти моливъ ся. Самъ о собѣ каже Іисусъ Христосъ, що єсть тымъ пастыремъ добрымъ, котрый полишивъ девятьдесять девять овець и йде шукати одной, що загинула. А якъ єѣ знайде, бере на рамя и несе домôвъ. Христосъ єсть тымъ Отцемъ милосернымъ, що зъ такою любовію принимає блудного сына, коли до дому покутою вертає. Вôнъ єсть тымъ добрымъ Самарянином, котрый пôдносить зрабованого и побитого розбôйниками подорожника, раны єго лѣчить, обвязує, бере єго на свою скотину, везе до мѣста и платить за него въ гостинници.

Христосъ, жiючи на сѣмъ свѣтѣ, всюда шукавъ грѣшникôвъ, щобы ихъ напровадити до Бога. Фарисеѣ зъ того смѣяли ся, называли єго приятелемъ грѣшникôвъ, але Вôнъ не перестававъ всюди глядѣти за душами людскими, що лежали въ грѣхахъ, бо якъ казавъ „не трѣбуютъ здравiи врача, но болящiи. (Мат. 9, 12).

Вôнъ вôдпустивъ грѣхи раслабленному и грѣшницѣ Марiи Магдалинѣ. Вôнъ не хотѣвъ судити той грѣшницѣ, котру Фарисеѣ Єму припровадити и увôльнивъ єѣ вôдъ ихъ закидôвъ.

Христосъ довго зъ грѣшницею Самарянкою розмовлявъ и учивъ єѣ правдъ Божихъ, щобы єѣ навернути. Єще умираючи на крестѣ, обѣцявъ рай каючому ся розбôйникови. До службы своєи на Апостолôвъ покликувавъ

наверненыхъ грѣшникôвъ, Петра, Матея, Павла. Цѣле єго житє було безнастанною працею для спасенія грѣшникôвъ. Смерть Єго була покутою за грѣшникôвъ и жертвою за ихъ спасеніє.

Вôнъ бувъ пораненый за нашî грѣхи, бувъ мученый за нашî грѣхи, бувъ мученый за нашî беззаконія, мы єго ранами були вылѣченî: „**Тóйже ꙗ҆звенъ бы́сть за грѣхѝ на́шѧ, и҆ мꙋче́нъ бы́сть за беззакѡ́нїѧ на́шѧ..., ꙗ҆звою є҆гѡ̀ мы̀ и҆сцѣлѣ́хомъ.**“ (Ис. 53, 5).

Бо Вôнъ полюбивъ насъ и Кровію своєю умивъ насъ вôдъ нашихъ грѣхôвъ. (Апок. 15.)

Треба намъ працювати зъ Іисусомъ Христомъ, щобы доступити вôдпущеня грѣхôвъ.

Овочѣвъ однакъ Христовои смерти, вôдпущеня грѣхôвъ не отримуємо безъ нашого спôвдѣланя. Хотяй Христосъ принявъ на себе покуту за нашî грѣхи, мусимо самî каяти ся, щобъ грѣхи нашî були вôдпущенî. Длятого установивъ Христосъ св. Тайну Покаяня. Въ тôй Тайнѣ лишивъ намъ чудесный лѣкъ на ту страшну заразу, котрою єсть грѣхъ. Въ тôй Тайнѣ маємо дуже легкій спосôбъ щобы навернути ся до Бога и отримати вôдпущенє грѣхôвъ.

Свята Таана покаяня.

Тайна Покаяня, то Тайна установлена Іисусомъ Христомъ, въ котрôй грѣшникъ щиро вызнає зъ сокрушенымъ серцемъ свои грѣхи передъ священикомъ до того уповажненымъ и отримує вôдъ него покуту и розгрѣшенє, коли за свои грѣхи правдиво жалує и має рѣшучу волю поправити ся.

Установленє св. Тайны покаяня.

Христосъ установивъ ту святу Тайну, коли удѣливъ Апостоламъ власть вôдпускати

грѣхи. Дунувъ тогды на нихъ и сказавъ; „Прїймите Дꙋхъ свѧтъ; и҆мже ѿпꙋстите грѣхи̂, ѿпꙋстѧтсѧ и҆мъ, а҆ и҆мже держитѐ, держа́тсѧ“. (Іоан. 20, 23)

Грѣхи будуть вôдпущени̂ тымъ, котрымъ вôдпустите, а будуть задержани̂ тымъ, котрымъ задержите. Та власть, котра обнимає всѣ грѣхи можливи̂ помѣжь людьми, перейшла вôдъ Апостолôвъ на ихъ наслѣдникôвъ епископôвъ, а вôдъ нихъ переходить на тыхъ священикôвъ, котрымъ епископы ту власть дають, не при самôмъ высвяченю, але окремо.

Щобы вы знали користати зъ тои святои Тайны, безъ котрои нема спасенія для людей, що по крещеню тяжко согрѣшили, скажу вамъ зъ ряду, що потреба до сповѣди принести, щобъ отримати вôдпущенє грѣхôвъ.

А на вступѣ самôмъ треба вамъ добре знати, що передъ всѣмъ конечною єсть ласка Божа до доброи сповѣди. Кому Богъ дає ласку доброи сповѣди, той отримує вôдпущенє грѣхôвъ и поправить своє жить. Для того потреба передъ самою сповѣдею усильно и горячо просити Бога о святу Єго помôчь. Треба єго просити щобъ розумъ просвѣтивъ и давъ пôзнати грѣхи; щобъ серце загрѣвъ и давъ жалувати за грѣхи, щобъ въ кôнци помôгъ въ сповѣди щиро постановити поправу.

То суть три рѣчи, котри̂ має христіянинъ зъ собою принести до святои сповѣди.

Рахунокъ совѣсти.

Сповѣдъ, то судъ.

Закимъ христіянинъ до сповѣди приступитъ, мусить знати, зъ чого маѣ сповѣдати ся. Сповѣдь, то судъ. На тôмъ судѣ маѣ чоловѣкъ самъ себе оскаржити, щобы Богъ Ёму вôдпустивъ. Тому такъ само, якъ въ судѣ той, що оскаржуѣ, мусить знати, о що скаржить, такъ само и въ сповѣди.

Хто хоче дôстати вôдпущенѣ всѣхъ грѣхôвъ и мати Божу ласку, той мусить оскаржити себе самого зъ всѣхъ грѣхôвъ, котрыхъ ѣще не сповѣдавъ ся. Тому треба рахувати ся зъ своѣю совѣстію и вырахувати собѣ по можности ажь до одного грѣха. Треба пригадати собѣ, якими грѣхами хто Бóга образивъ и кôлько разъ кождымъ зъ осôбна.

Якъ приготовляти ся до св. сповѣди?

Переходѣть собѣ десять заповѣдей Божихъ, пять заповѣдей церковныхъ, сѣмъ грѣхôвъ головныхъ, шѣсть грѣхôвъ противъ святого Духа, чотыри грѣхи, що взываютъ о пôмсту до неба и девять грѣхôвъ чужихъ.

Щобъ добре приготовити ся до сповѣди возьмѣть молитвословъ, перечитайте кождузаповѣдь и подумайте хвильку, якими грѣхали противъ тои заповѣди вы могли Бога образити. — Примѣромъ: **Перша заповѣдь:** не будешь мати иншихъ Богôвъ крôмъ мене. Противъ тои заповѣди грѣшить, хто не вѣрить въ Бога або о правдахъ вѣры сумнѣваѣ ся, противъ вѣры говорить або слухаѣ радо

такои бесѣды, хто пристає въ рѣчахъ святыхъ зъ єретиками, протестантами, схизматиками, хто вôдъ нихъ книжки принимає, хто у нхъ священикôвъ сповѣдає ся, на ихъ богослуженя ходить. Дальше грѣшить, хто вѣрить въ чары, въ забобоны, хто по раду ходить до ворожбитôвъ и ворожокъ.

Грѣшить, хто молитвы залишає, хто не дбає о те, щобъ пôзнавъ кôлько може вѣру святу, хто тратить надѣю на ласку Божу и вѣчне спасенїе.

Друга заповѣдь: не возьмешь Имени Господа Бога твого, надармо. Грѣшить, хто присягає ся, божить ся на пустй рѣчи, а що гôрша на неправду, хто легковажно имя Боже и Святыхъ часто вымовляє.

Трета заповѣдь: памятай день святый святкувати. Грѣшить,хто не йде въ недѣлю и свята до церкви або костела католицкого, якъ може пôйти, або якъ не може пôйти, не помолить ся въ дома. Дальше грѣшить, хто тяжку роботу въ недѣлю и свята робить або иншимъ каже робити. Вôльно однакъ при господарцѣ або при домѣ робити роботу, безъ котрои не можна обôйти ся, примѣромъ, варити, замѣтати, худобѣ ѣсти дати и хлѣбъ, якъ потреба, печи, ґузикъ, якъ потреба, пришити. Якъ яку роботу можна въ суботу зробити або на понедѣлокъ вôдложити, то грѣхъ въ недѣлю ту роботу робити.

Четверта заповѣдь: чти отца твого и матѣрь твою, щобы тобѣ добре було и щобысь довго живъ на земли. Грѣшать родичѣ, коли

не старають ся о выхованє дѣтей, коли ихъ не вчать молитвы, катехизму, коли не стережуть ихъ передъ недобрымъ товариствомъ, коли позваляють имъ злѝ книжки читати або иншѝ грѣхи робити; якъ свои дѣти кленуть, проклинають а ще гôрше, якъ ихъ гôршать, якъ учать грѣшити. Мачухи и вôтчимы а въ части тестѣ и свекрухи мають майже тѝ самѝ обовязки, що вôтцѣ и матери. Дѣти грѣшать, коли родичѣвъ не шанують або — борони Боже — зъ ними сварять ся, ихъ кленуть або — що недай Боже — бють, зъ хаты выганяють, въ старости, хоробѣ не дають утриманя.

Пята заповѣдь: не убий. Грѣшить, хто ближньому злого бажає, хто єго клине, бє або убиває, хто єму на здоровлю шкодить або на славѣ. Грѣшить, хто має якусь уразу, злôсть, ненависть, хто замысливъ пôмстити ся або яку кривду зробити. Грѣшить, хто себе убиває, хто собѣ на здоровлю шкодить. Страшно грѣшать матери, що убивають дѣти ще не народженѝ або имъ шкодять або думають ихъ убитп.

Шеста заповѣдь: не чужоложь. Грѣшить, хто лишь зъ поганои пристрасти щось нечистого замыслить, хто говорить нечистѝ бесѣды, спѣває нечистѝ пѣсни, плюгавѝ читає книжки, нечистыми поглядами або всякими дѣлами бавить ся. Грѣшить, хто ломить присягу супружеску свого або кого иншого. Найгôрше грѣшить, хто свою кровь плямить або вже такъ низько упаде, що стає гей худобина,

Сема заповѣдь: не кради. Грѣшить, хто чужого добра не шанує, иншого крывды шукає, чуже добро псує, обовязку контракту не доховує. Грѣшать опѣкуны, що не дбають о добро повѣрене имъ дѣтей, хто кого пôдпалює або яку небудь шкоду робить ближньому въ майнѣ. Зъ тыхъ грѣхôвъ не выстарчить сповѣдати ся, треба направити зло, треба вернути кривду.

Осма заповѣдь: не свѣдчи ложно напротивъ ближньому. Грѣшить, хто брехню говорить а ще гôрше, на брехню присягає ся. Хто вôдкрыває чужи̂ блуды закрыти̂, хто другого обговорює або ще гôрше обчернює, брехнею щось злого о нѣмъ говорить.

Девята заповѣдь: не пожадай дому ближнього твого. И гадка може бути грѣхомъ, коли добровôльно єѣ принимає ся до серця, хоть не єсть грѣхомъ, коли чоловѣкъ зъ нею боре ся.

Десята заповѣдь: не пожадай дому ближнього твого, нѣ поля єго, нѣ слуги єго, нѣ скота єго, анѣ жаднои рѣчи, котра єсть ближнього твого.

Такъ само переходѣть заповѣди церковни̂, пытайте сєбе самыхъ, чисьте не согрѣшили однымъ зъ семи грѣхôвъ головныхъ. **Гордостію** грѣшить хто вывысшає ся надъ иншихъ, о собѣ самôмъ Богъ знає що думає. **Лакôмствомъ** хто занадто цѣнить добра сего свѣта и цѣле своє щаєстє лишь въ нихъ покладає и лишь жіє для нихъ. **Нечистотою,** хто грѣшить противъ шестои заповѣди Божои.

Зависті́ю хто иншимъ якого добра заздростить. Грѣшить дальше, хто **надмѣру ѣсть и пє,** хто на ближнього **гнѣває ся. Лѣнивством**ъ хто не працює и не сповнає своихъ обовазкôвъ.

Грѣхи противъ св. Духа.

Противъ святого Духа грѣшить: 1) хто надмѣрно надѣє ся на Боже милосердіє. 2) хто тратить надѣю на милосердіє Боже. 3) хто пôзнанôй правдѣ вѣры противить ся. 4) хто ближньому завидує Божои ласки. 5) хто закаменѣлый на спасенній упôмненя. 6) хто до смерти не кає ся.

Грѣхи о пôмсту взываючй до неба.

О пôмсту до неба взывають грѣхи: 1) умисне убійство. 2) грѣхи содомскй, 3) покрывджене убогихъ вдôвъ и сирôтъ, 4) задержане робôтникамъ заплаты.

Грѣхи чужй.

Грѣхъ чужій має: 1) хто грѣхъ приказує, 2) хто до грѣха побуджає, 3) хто радить грѣшити, 4) хто помагає до грѣха, 5) хто зôзваляє на грѣхъ. 6) хто хвалить грѣхъ, 7) хто боронить грѣхъ, 8) хто не карає грѣха, 9) хто мовчить на грѣхъ.

Можете собѣ въ рахунку совѣсти єще и такъ помочи, що будете переходити рôкъ по року або мѣсяць по мѣсяцеви своє житє. Думкою можете перейти всѣ мѣсця, де вы перебували, заглянути до хаты, де вы жили, до мѣстъ, десьте бували, въ товариства, зъ котрыми вы приставали. Така гадка легко вамъ пригадає многй зъ вашихъ грѣхôвъ.

Чи выстарчить сповѣдвти ся зъ грѣхôвъ вôдъ послѣднои сповѣди.

Найважнѣйша рѣчь при рахунку совѣсти, то добре здати собѣ справу зъ того, чи выстарчить сповѣдати ся зъ всѣхъ грѣхôвъ вôдъ послѣднои сповѣди.

То не выстарчає, якъ якась давна сповѣдь була фалшива, святокрацка. **Сповѣдь святокрацка** то така, въ котрôй чолонѣкъ зô страху або зô встыду закрыє, затаить якійсь грѣхъ передъ священикомь. Лѣпше, щобы не сповѣдавъ ся, бо така сповѣдь не вôдпустить и тыхъ грѣхôвъ, зъ котрыхъ сповѣдає ся а до того єсть страшнымъ грѣхомъ и страшною зневагою Іисуса Христа. Єще до того така сповѣдь стає причиною другого тяжкого грѣха святокрацтва. Хто такъ святокрацко колись сповѣдавъ ся, мусить ту сповѣдь поправити. Якъ не поправивъ разъ, то та друга сповѣдь буде таки святокрацка, хиба цѣлкомъ забувъ и щиро хотѣвъ всьо вызнати, що памятавъ. Якъ сповѣди не поправивъ, то мусить въ третôй сповѣди обѣ першî поправити. Якъ не поправить, мусить въ четвертôй всѣ три поправити и такъ дальше. Часомъ ланцухомъ тягнуть ся святокрацкî сповѣди черезъ цѣле житє. Нема тогды иншои рады, якъ всѣ сповѣди поправити, сповѣдати ся зъ цѣлого житя. Тожь передъ сповѣдею треба рахувати ся зъ всѣхъ грѣхôвъ цѣлого житя. А передовсѣмъ вырахувати собѣ, кôлько було такихъ фальшивыхъ сповѣдей и кôлько такихъ святокрацкихъ Причастій.

Идучи до сповѣди треба ясно мати въ головѣ, що и якъ священикови сказати а якъ трудно всьо запамятати, треба священика просити, щобы пригадавъ.

Жаль за грѣхи.

Може єще важнѣйше вôдъ рахунку совѣсти є щирый жаль за грѣхи. Тому вже въ дома передъ сповѣдею треба конечно взбудити въ серцю щирый жаль.

Кара за грѣхи тяжкй.

Хто тяжко согрѣшивъ, хотяй бы однымъ грѣхомъ, той заслуживъ на тяжку кару Божу. А кара Божа, то рѣчь страшна. Страшна рѣчь впасти въ руки Бога живого. „Стра́шно є҆́сть є҆́же впа́сти въ рꙋ́цѣ Бг҃а жива́го“. (Євр. 1, 31).

Хто знає, якъ тяжко Богъ ангелôвъ за грѣхъ покаравъ, коли ихъ зъ неба зôпхнувъ въ огонь пропасти пекольнои, той не може не задрожати на гадку, що така судьба може и Єго чекати.

Хто пригадає собѣ всѣ труды, хоробы, заразы, вôйны и нужду, котра въ наслѣдокъ грѣха первородного спала на людей, той зрозумѣє, якою страшною заразою єсть грѣхъ для чоловѣка и якимъ безмѣрнымъ нещастємъ. Коли розважить ся, що за оденъ грѣхъ першихъ родичѣвъ, Богъ сказавъ на смерть не лишь першихъ нашихъ родичѣвъ, але и насъ всѣхъ людей, той не може сумнѣвати ся, що справдѣ грѣхъ єсть найбôльшимъ нещастємъ,

Коли розважить ся, що за оденъ грѣхъ першихъ родичѣвъ Богъ сказавъ на смерть не лишь першихъ нашихъ родичѣвъ, але и насъ всѣхъ людей, той не може сумнѣвати ся, що справдѣ грѣхъ єсть найбо́льшимъ нещастємъ, яке може на насъ прійти на сѣмъ свѣтѣ. Хто подумає о небесныхъ розкошахъ, о радости святыхъ, котрй лице Боже оглядають; хто має хоть маленьке понятє о то́мъ, чимъ єсть безконечне житє, безъ журбы, безъ печали, безъ смутку, але повне радости и щастя, тому не може серце не стиснути ся на гадку, що стративъ небо. Хто въ ко́нци подумає хоть хвилю о страшныхъ мукахъ, яки́ терплять грѣшники засуджени́ на вѣчный огонь въ пеклѣ, той не може не заплакати на гадку, що черезъ своє поступованє заслуживъ на кару пекольну.

Не трудна рѣчь бажати собѣ вѣчного щастя, бо и не ма чоловѣка, щобы не бажавъ собѣ щастя, и не трудна рѣчь бояти ся кары Божои, бо кождый чоловѣкъ вже зъ природы боить ся нещастя; а чоловѣкъ, що боить ся кары Божои и бажає надгороды зъ рукъ Божихъ, легко обридить собѣ грѣхъ, котрый во́дбирає небесну надгороду а наражає чоловѣка на кару. Обридити собѣ грѣхъ, во́двернути ся во́дъ него зъ страху передъ страченємъ надгороды и нараженємъ ся на кару, го єсть жалувати за свои грѣхи.

Такій жаль за грѣхи, що выплыває зъ страху передъ карою, то жаль несовершен- **Жаль несовершенный.**

ный вправдѣ, але добрый и выстарчає при сповѣди.

Очевидно потреба, щобъ вôдносивъ ся до всѣхъ грѣхôвъ, а не лише до декотрыхъ; бо жалувати за оденъ грѣхъ, а за другій не жалувати, то не єсть жаль, що плыве зъ страху передъ карою. Потреба того, щобы такій жаль бувъ и въ серци, а не лишь на устахъ. бо Богъ на серце дивить ся, а не на слова, Такій жаль єсть надприроднымъ, бо выплыває зъ вѣры, котра насъ учить о вѣчнôй надгородѣ и о вѣчнôй карѣ.

Але такій жаль зъ страху єсть лишь несовершеннымъ, бо єсть другій лѣпшій жаль, котрый называємо совершеннымъ жалемъ.

Жаль совершенный.

Той жаль совершенный выплыває зъ любви.

Хто подумає, якій Богъ безконечно добрый и солодкій, якъ насъ полюбивъ, кôлько для насъ зробивъ и кôлько єще готовъ зробити, тому мусить бути прикро, що того найлѣпшого свого Пана и того найлѣпшого Отця грѣхами образивъ. Такъ жалувати, то жалувати зъ любви. Такъ жалує дитина, коли побачить слезу въ оцѣ вôтця або матери, котрымъ прикрôсть зробила. Такъ жалує христіянинъ, що Бога цѣлымъ серцемъ надъ все любить.

Такій жаль совершенный вертає ласку Божу и передъ сповѣдею, хотяй не зносить обовязку сповѣдати ся зъ грѣха; бо хто жалує зъ любви, готовъ всьо зробити, щобы блудъ свôй направити. Готовъ проте и спо-

вѣдати ся и покуту за грѣхъ приняти. Щобъ вамъ улекшити такій жаль, конечно потрѣбный до спасеня людямъ, що не могуть передъ смертію сповѣдати ся зъ своихъ грѣхôвъ, напишу вамъ ту коротку молитву, въ котрôй выраженый жаль несовершенный и жаль совершенный. Хто бы цѣлымъ серцемъ ту молитву вôдмовлявъ що дня, хто бы повторивъ єѣ передъ смертію зъ слезами, той мôгъ бы мати надѣю, що за ласкою Божою дôстане ся до неба, хотяй бы и въ послѣднôй годинѣ не мôгъ сповѣдати ся.

„Боже мôй! я согрѣшивъ многими тяжкими грѣхами! Я тяжко тебе образивъ! Я заслуживъ на кару вôдъ Тебе! Я стративъ вѣчнѝ радости небеснѝ, а заслуживъ на страшну муку въ пеклѣ! Боже мôй! я бою ся огня пекольного, дрожу на гадку, вôчного засудженя, бою ся, щобы я не бувъ вôдъ Тебе вôдкиненый на вѣки! И зъ того страху передъ карою я бриджу ся всѣми моими грѣхами и жаль менѣ, прикро менѣ, що я такъ не гôдно поступивъ!

Але єще бôльше жалую зъ любви для Тебе, Боже мôй наймилѣйшій! бо Тебе люблю цѣлымъ серцемъ надъ все! бо Ты найвысше и найкрасше добро, заслугуєшь на всяку любовь! Ты для мене житємъ, спасенємъ и щастємъ и єдинымъ добромъ! Тожь зъ любви для Тебе жалую, що я Тебе образивъ, прикро менѣ, що я Тебе заслуживъ, Отче найдорожшій!

Маю надѣю, що менѣ мои грѣхи вôдпустишь, що дашь ласку потрѣбну до поправы и вѣчного спасеня!

Постановляю бôльше до своихъ грѣхôвъ не вертати, цѣлкомъ поправити своє житє. Ты Боже допоможи!

Хочу щиро сповѣдати ся зъ всѣхъ моихъ грѣхôвъ и принятн покуту наложену черезъ священика!“

Постановленє поправы.

До доброи сповѣди потреба ще принести щире постановленє поправы. Хто видить, що черезъ грѣхи впавъ въ нещастє страченя ласки у Господа Бога и кого серце болить, що Бога образивъ, той мусить собѣ сказати: „вже бôльше того не буде, до грѣхôвъ не верну; я поправлю ся.“

Така щира воля выстарчає до сповѣди. Мусить очевидно вôдносити ся до всѣхъ грѣхôвъ и повинно взяти ся по сповѣди до працѣ надъ выконанємъ тои поправы житя. Сповѣдь черезъ те повинна бути початкомъ нового житя. По сповѣди чоловѣкъ повиненъ змѣнити ся. Але хотяй бы зъ слабости людскои впавъ, ще въ грѣхъ, то не єсть знакомъ, щобы въ сповѣди не мавъ щирого постановленя. Чоловѣкъ буває такъ слабымъ, що днесь щиро хоче а за кôлька днѣвъ забувъ о постановленю. Для того нѣколи не розпачай грѣшнику, хотяй бы ты бувъ не знати

якъ слабымъ; роби, що можешь, а проси о те, чого самъ не можешь зробити. Ласка Божа поможе. Ты самъ зъ себе слабый, але зъ Божою помочію можешь бути сильнымъ. Лишь моли ся, проси, а Богъ не вôдмовить покôрнôй просьбѣ.

Молитва потрѣбна до спасеня.

Молитва потрѣбна до спасеня а суть и такî ласки, котрыхъ Богъ не дає лишь тымъ, що просять и обѣцявъ що дасть, кôлько разôвъ будемъ Єго просити въ имя Христа Спасителя: „**А҆ми́нь, а҆ми́нь глаго́лю ва́мъ, ꙗ҆́кѡ є҆ли́ка а҆́ще чесѡ̀ про́сите ѿ ѻ҆́тца̀ въ и҆́мѧ моѐ да́сть ва́мъ**“. (Іоан. 16, 23). „**Всѧ̑ є҆ли́ка а҆́ще молѧ́щесѧ про́сите, вѣ́рꙋйте ꙗ҆́кѡ прїе́млете и҆ бꙋ́детъ ва́мъ**“ (Марк. 11, 24). Всьо, о що небудь попросите на молитвѣ, вѣрте, що дôстанете; и дôстанете, якъ лишь просите о то, що для вашихъ душь, для вашого спасеня потрѣбне. Молѣть ся побожно покôрно, зъ упованємъ, вытревало, цѣлымъ серцемъ, здаючи ся на волю Божу и въ Имя Іисуса Христа о рѣчи потрѣбнî для вашихъ душь, а будьте пересвѣдченî, що такои молитвы Богъ не може не выслухати.

Господь Богъ поможе вытревати въ добрôмъ постановленю, и по сповѣди справдѣ поправите житє.

Покута и розрѣшенє.

Якъ хто тî три рѣчи до сповѣди принесе, то єсть рахунокъ совѣсти, жаль и постановленє, то вже буде знати, якъ сповѣ-

дати ся. Вôдкрыє передъ отцемъ духовнымъ цѣле своє серце. Оповѣсть на себе самого всьо, чимъ согрѣшивъ, нѣчого не затаить, не буде встыдати ся и заслужить собѣ на вôдпущенє грѣхôвъ. Священикъ въ Имени самого Господа Бога вôдпустить єму грѣхи. Скаже надъ нимъ молитву, котра тыми словами кôнчить ся: „Ѧ҆́зъ тебѐ разрѣша́ю ѿ всѣ́хъ грѣхѡ́въ твои́хъ во и҆́мѧ О҆́ц҃а и҆ Сн҃а и҆ Ст҃а́гѡ Дх҃а а҆ми́нь. Иди́ въ ми́рѣ и҆ бо́льше не согрѣша́й·“ На ти̂ слова отвирає ся надъ грѣшникомъ небо и ласка Божа и Боже благословенє сходить на Єго душу; Отець милосердный принимає блудного Сына, тулить до серця, цѣлує, принимає въ свою хату и вертає то, що черезъ грѣхи бувъ стративъ, що на ново придбавъ покаянємъ, наслѣдство царства небесного. Бо коли хто дитиною Божою, то Єму належить ся наслѣдство свого Отця, такъ якъ дѣти беруть спадщину по родичахъ.

Вôдпусты.

Зъ вôдпущенємъ грѣха смертельного вôдпускає Богъ и кару вѣчну, але дочасна може лишити ся. Справедливости Божôй належить ся таке надолуженє, на яке христіянина стати. Неразъ та кара дочасна може бути велика, треба бы довгихъ покутъ, щобы увôльнити ся вôдъ неи.

Іисусъ Христосъ, щобы насъ и въ тôй бѣдѣ поратувати, установивъ въ святôй Цер-

квѣ сокровище, скарбницю, въ котрôй суть зложенй заслуги самого Христа, Пречистои Єго Матери, всѣхъ святыхъ Божихъ Угодникôвъ. Зъ тои скарбницѣ може черпати Церковь и за покутуючихъ грѣшникôвъ сплачувати справедливости Божôй ихъ довги належныхъ каръ загальныхъ.

Голова Церкви Папа Римскій приписує услôвія, пôдъ котрыми зъ скарбницѣ Церкви довги за насъ сплачують ся. Робить то, коли надає вôдпусты. Такй вôдпусты могуть бути привязанй до рôжныхъ молитовъ, до крестикôвъ або медаликôвъ.

Хто по щирôй сповѣди и св. Причастію таку молитву вôдправить, може набути часткового вôдпусту. Вôдпускає ся єму якась частка дочасныхъ каръ, на якй заслуживъ. Часомъ въ бôльший празникъ року може такій вôдпустъ набути молитвою зъ тымъ крестикомъ чи медаликомъ въ рукахъ, якъ крôмъ сповѣди и причастія помолить ся за святѣйшого Отця и за навернене грѣшникôвъ. Той крестикъ однакъ мусить бути посвяченый черезъ священика, котрый може крестикъ вôдпустомъ надѣлити.

Тайна маслосвятя.

Тайна маслосвятя, то Тайна установлена Іисусомъ Христомъ, въ котрôй тяжко хорый, отримує черезъ помазанє посвяченымъ єлеємъ и молитву священика ласку Божу для спа-

сеня душѣ а часомъ и для здоровля тѣла. „Болитъ ли кто въ васъ, да призоветъ пресвитеры церковныя и да молитвъ сотворятъ надъ нимъ, помазавше его елеемъ въ имя Господне. И молитва вѣры спасетъ болящаго и воздвигнетъ его Господь: аще грѣхи сотворилъ есть, отпустятся ему. (Яковъ 5, 14—15). Если хто межи вами есть недужний, нехай призве священиковъ зъ церкви, и тї нехай помолять ся надъ нимъ и помажуть его елеемъ въ имя Господне. И молитва вѣры спасе недужого и поддвигне его Господь, и если зробивъ грѣхи, вопустятъ ся ему. Якъ хорый може высповѣдати ся передъ тою Святою Тайною повиненъ се зробити. Якъ не притомный, а мае въ серци хоть несовершенный жаль, то Тайна маслосвятя змазуе ему и грѣхи. А якъ смертельного грѣха на души не мавъ, то ему помнажае ласку освячаючу.

Въ тої Тайнѣ вопускають ся такожь простительнї, малї грѣхи, вопускають ся и дочаснї кары и затирае ся то, що зъ грѣховъ въ души лишило ся, якъ примѣромъ наклонность до грѣха, покусы,слабость волѣ.

Въ тої Тайнѣ скрѣплюе ся душа до борбы зъ грѣхомъ въ покусахъ и въ терпѣняхъ передъ смертію; якъ се потрѣбне для спасеня его душѣ, то часомъ Богъ черезъ ту Тайну удѣляе и тѣлесне здоровле.

Ту Тайну такъ справляе священникъ, що помазуе священнымъ елеемъ всѣ внѣшнї змыслы, очи, уши, уста, ноздра, груди, руки и ноги, а при томъ повторяе святї слова сакраментальной формы.

Въ разѣ тяжкои хоробы повиненъ кождый христіянинъ сю Тайну принятн и нѣколи не бояти ся, щобы она могла причинити ся якимъ небудь способомъ до побôльшеня небезпеченьства смерти. Таке вѣроване було бы суєвѣрємъ и тяжкимъ грѣхомъ.

Можна ту Тайну принимати кôлька разôвъ въ житю. За кождымъ разомъ новои хоробы або нового правдивого небезпеченьства смерти.

Тайна священьства.

Шестою Тайною, установленою вôдъ Іисуса Христа, єсть священьство. То Тайна, въ котрôй христіянинъ на се выбраный, дôстає черезъ положенє рукъ епископа и єго молитву власть справувати святî Тайны и приносити безкровну жертву Службы Божои. Безъ того высвяченя нѣхто не смѣє анѣ Службы Божои правити анѣ Тайнъ удѣляти. Одно крещенє и то лишь зъ воды може удѣлити и свѣтскій чоловѣкъ. Иншихъ Тайнъ свѣтскій чоловѣкъ нѣякимъ способомъ удѣляти не може.

Важна то для васъ рѣчь се знати, бо легко въ тыхъ вашихъ сторонахъ мôгъ бы найти ся чоловѣкъ, що удававъ бы священика, щобы вôдъ людей грошѣ выдурювати. Хотяй бы и знавъ цѣлу вôдправу, такъ якъ кождый дякъ и пôддячій може знати. Якъ бы не бувъ правдивымъ священникомъ, не

мôгъ бы Службы Божои правити, и жаденъ епископъ анѣ самъ святѣйшій Отець не мôгъ бы нѣколи на се позволити, щобы хто безъ Тайны священьства мôгъ Службу Божу вôдправляти. Служба Божа вôдправлена черезъ несвященника, не була бы Службою Божою. Не було бы при такôй вôдправѣ освяченя дарôвъ. Хлѣбъ лишивъ бы ся хлѣбомъ, а вино виномъ. На те, щобы хлѣбъ и вино освячати въ Тѣло и Кровь Іисуса Христа, потреба конечно, щобы епископъ удѣливъ Тайны священьства зъ формою и матерією приписаною въ Церквѣ.

Тому нѣколи не допустѣть до своихъ Церквей чоловѣка, о котрôмъ не будете мати певности, що єсть священикомъ. Жадайте паперôвъ вôдъ людей, що вамъ представляють ся за священикôвъ. На однôй грамотѣ буде посвѣдченє, що єсть священникомъ, а на другôй мусить бути написане, що єсть до васъ высланый черезъ власть церковну, а на третôмъ, що маєе власть сповѣдати вѣрныхъ.

Нехай васъ Панъ Бôгъ стереже вôдъ тои покусы, щобысьте священника приняли такого, що не признаєе ся до Намѣстника Христового на земли Папы Римского.

Тайна супружества.

Се Тайна, въ котрôй женихъ и невѣста добровôльно прирѣкають собѣ любовь, вѣрнôсть, послушеньство супруже и спôль-

нôсть житя ажь до смерти. Дôстають въ тôй Тайнѣ, такъ якъ въ кождôй иншôй, примноженє ласки освячаючои и право до помочи Божои, потрѣбнои до сповненя обовязкôвъ, якй на себе беруть.

Супружество цивільне т. є. заключенє передъ властію свѣтскою, не єсть нѣякимъ супружествомъ; для насъ христіянъ єсть простымъ житємъ на вѣру. Бо Іисусъ Христосъ Церквѣ своѣй лишивъ право орудувати и справувати святй Тайны; и нема супружества помѣжь христіянами, щобъ не було Тайною. Власть свѣтска може установити права, що вôдносять ся до маєтковыхъ, взаимныхъ вôдносинъ мѣжь супругами и до правъ дѣтей, до спадщины по родичахъ. До самои звязи супружескои власть свѣтска не має права мѣшати ся. Коли мѣшає ся, переступає своє право и нарушує право Христовои Церкви. Церковь одна може становити, коли яке супружество єсть важне, а коли нѣ, и що потреба до того, щобы було важне.

Супружество мусить бути добровôльне а не присиловане.

До того, щобы супружество було важне потреба передовсѣмъ, щобы обѣ стороны свѣдомо и добровôльно собѣ присягали. Якъ котра сторона присилована, супружества не ма, бо не ма зъ єи стороны волѣ. Дальше потреба, щобы не були собѣ свояками. Спôльна кровь єсть перешкодою до важного супружества ажь до четвертого поколѣня. Свояцтво, що походить зъ супружества, єсть такожь перешкодою ажь до четвертого поколѣня; а свояцтво, що походить зъ грѣха противъ шестои

Мѣжь кревными нема супружества

заповѣди, єсть перешкодою до супружества до другого поколѣня. Єсть и така перешкода, що заходить мѣжь кумами а крещеною дитиною и єи родичами. Єсть и перешкода, що заходить помѣжь женихомъ а сестрою невѣсты, зъ котрою бувъ зарученый.

Церковь одна може вôдъ такои перепоны звôльнити и на супружество позволити. Вѣнчанє має вôдбути ся передъ парохомъ або священникомъ уповажненымъ и двома свѣдками.

Союзъ супружескій не може бути розôрваный, хиба смертію одного зъ супругôвъ. Могуть однакъ бути причины, для котрыхъ вôльно супругами просити власти церковнои о розлученє вôдъ спôльности житя супружого. Въ жаднôмъ однакъ случаю не вôльно супругамъ самовôльно розлучати ся. Въ разѣ такого самовôльного розлученя, сторона винна не може дôстати розрѣшеня доки, не направить згôршеня и не примирить ся зъ другою стороною.

Може бути, що мѣжь вами въ Канадѣ суть и такѝ люди, що жѣнку туть въ краю покинули, выйшли до Канады, и вôдъ того часу не дають знати о собѣ. Тожь ихъ напоминаю, щобы або до краю вернули або жѣнку зъ собою до Канады взяли. Якъ бы хто зъ васъ знавъ, що такій въ якôй кольонiѣ жiє, то нехай до села напише, звôдки походить, а якъ може такій, або така вмерли, то будьте ласкавѝ донесѣть намъ о ихъ смерти. Той чоловѣкъ чи та жѣнка, що по смерти

супруги лишивъ ся, нехай знає, що єсть вôльный и може вступити въ друге супружество.

Дуже важною рѣчею єсть для щастя супругôвъ и для щастя дѣтей, щобы супружества по христіяньски зъ собою жили и стерегли ся сварнѣ, незгоды, невѣрности. Вы супруги христіяньскî Канады, вы всѣ христіяньскî рускî родины, берѣть собѣ за примѣръ найсвятѣйшу родину въ Назаретѣ. Сповняйте всѣ свои обовязки родинчî, якъ ихъ сповняли святый Іосифъ, Пречиста Дѣва и Іисусъ Христосъ и будьте певнî, що за таке христіяньске житє Богъ буде вамъ благословити, и будете мати дочасне и вѣчне щастє.

Божа благодать.

Дуже важною єсть для христіянъ правда Богомъ объявленя, що ласка Божа єсть конечно потрѣбна до спасеня, якъ не менше до кождого доброго дѣла, котре має намъ принести заслугу въ небѣ. Безъ ласки не можемо нѣчого зробити каже Христосъ: „**Безъ менѣ не мóжете ничесóже**“ (Іоан. 15, 6). Мы не въ силѣ самî вôдъ себе що доброго подумати, нѣчого, но сила наша вôдъ Бога, якъ каже Апостолъ Павло: **Не ѩкw довóльни ёсми w̃ себѣ помы́слити что, ѩкw w̃ себѣ, но довóльство нáше w̃ Бг̃а.** (2. Корин. 3. 5). Ласка Божа, котру черезъ всѣ Тайны отримуємо, робить насъ дѣтьми Божими и дає нашимъ душамъ той надпри-

родный блескъ, ту надприродну красу, котра насъ робить милыми Господу Богу. Та ласка дає намъ право до царства небесного; хто въ ласцѣ Божôй умирає має запевнене спасенє.

Ласка Божа справляє, що Богъ выслухує нашû молитвы и що кожде добре дѣло, здѣлане въ ласцѣ Божôй, заслугує на вѣчну надгороду и примножує ласку освячаючу.

Ласка Божа, то даръ Божїй.

Божу благодать отримуємо черезъ заслуги Іисуса Христа нашого Спасителя, а не за нашû заслуги, хотяй можемо собѣ выпросити покôрною молитвою. Можемо вкôнци спôвдѣлати зъ ласкою Божою и ставати ся тымъ способомъ достойнѣйшими примноженя ласки, але ласка Божа все таки даромъ дае ся безъ нашои заслуги. О власныхъ силахъ мы не епосôбнû собѣ на ласку Божу заслужити анѣ до неи дôйти. Се даръ надприродный, котрый перевысшає можнôсть и силу нашои природы и пôдносить насъ до высшого Божого житя.

Мы черезъ ласку Божу стаємо причасниками Божои природы, „да си́хъ ра́ди бꙋ́дете Бж҃е́ственнаго прича́стницы є҆стества̀.“ (2. Петр. 1,4).

Крôмъ тои ласки освячаючои, Богъ удѣляє намъ єще помôчь до кождого поодинокого доброго дѣла, котру называємо ласкою дѣйствуючою: „Бо́гъ бо є҆́сть дѣ́йствꙋѧй во ва́съ є҆́же хотѣ́ти и҆ є҆́же дѣѧ́ти ѡ҆ благоволе́нїи.“ (Фил. 2—13). Богъ бо справляє въ насъ и хотѣти и робити зъ щирого серця.

Богъ дає намъ до житя христіяньского свою помôчь тымъ способомъ, що силою своєю скрѣпляє нашу слабу силу. Та ласка Божа

просвѣчує нашь розумъ, скрѣпляє нашу волю, загрѣває наше серце. Богъ дає намь силу до пôзнаня правдъ свого объявленя и силу до сповненя нашихъ обовязкôвъ, до житя пôсля Єго закона. Наша добра воля єсть дѣломъ Єго ласки.

Найважнѣйшу ласку яку Богъ дає, а якои найбôльше потреба, то ласка вытреваня въ добрôмъ ажь до смерти. Для того о ту ласку треба безнастанно и тревало просити.

Вѣра, надѣя и любовь.

Крôмъ ласки освячаючои и дѣйствуючои, Богъ вливає въ нашѝ серця надприродни чесноты, черезъ котрѝ зближаємо ся до Єго предвѣчнои и безконечнои природы.

Дає намъ **чесноту вѣры** т. є. вливає въ нашу душу надприродну силу, зъ котрою можемо за правду узнавати все то, що Богъ объявивъ а свята Єго Церковь подає до вѣруваня. Та чеснота тревае въ насъ такъ довго, якъ довго єи не стратимо черезъ грѣхъ противный вѣрѣ. Вѣра устає въ грѣшника зъ хвилею смерти; въ праведного въ хвили, въ котрôй допущеный до видженя лице въ лице Божу природу. Тогды видить и ясно пôзнає то, що въ дорозѣ смертного жйтя пôзнававъ якъ бы въ зеркалѣ вѣры. Вѣра на розумѣ опирає ся, бо розумомъ пôзнаємо, що Богъ давъ своє святе объявленє; зъ розуму

видимо ясно, що мы можемо и повиннî за правду приняти всьо, що объявлене.

Вѣра то чеснота найпотрѣбнѣйша, бо безъ зѣры не можливо угодити Богови. „**Безъ вѣры же не возмо́жно ѹ҆годи́ти Бо́гꙋ.**“ (Євр. 11, 6.)

Чеснота надѣѣ, вляна въ наше серце справляє, що надѣємо ся зъ рукъ Божихъ спасеня и ласкъ потрѣбныхъ до спасеня для того, бо Богъ обѣцявъ и знаємо, що додержить обѣтницѣ. Та чеснота затрачує ся въ нашихъ серцяхъ черезъ кождый грѣхъ противный надѣѣ, черезъ безнадѣйнôсть, розпуку и черезъ невѣру. Чесноты надѣѣ не ма въ пеклѣ, бо засудженî стратили надѣю. Не ма єѣ и въ небѣ, бо святî отримали и посѣдають то, чого надѣяли ся.

Чеснота любви справляє въ нашихъ серцяхъ, що Бога любимо надъ все, бо єсть найвысшимъ добромъ и вайбôльше заслугує на те, щобъ мы Єго любили цѣлымъ серцемъ и цѣлою душею и всѣми мыслями и всѣми силами нашими.

Та чеснота накланяє насъ до того, щобы мы и ближнього любили такъ, якъ себе самыхъ для того, бо суть нашими братьми въ Христѣ а всѣ суть покликанî до Сынôвства Божого и вѣчного блаженьства въ небѣ.

Та чеснота затрачує ся черезъ кождый грѣхъ смертельный. Зъ нею разомъ гине ласка Божа и всѣ заслуги цѣлого попередного житя. Вертає до душѣ разомъ зъ ласкою Божою черезъ жаль несовершенный зъ сповѣдею

або черезъ жаль совершенный, хотяй бы и передъ сповѣдею.

Крôмъ тыхъ трехъ чеснотъ Божихъ, котрî нашу душу зъ Богомъ вяжуть, Богъ вливаєвъ нашî серця и иншî чесноты, справедливôсть, мудрôсть, воздержнôсть, и украшуєнашî душѣ семи дарами св. Духа.

Смерть, и то, що по смерти наступає.

Треба умирати, а незнати коли и де?

Ту на сѣмъ свѣтѣ не маємо вѣкувати. Скорше чи пôзнѣйше прійде смерть и поставить насъ передъ престоломъ страшного Судіи. Не знаємо анѣ годины, анѣ року, анѣ мѣсця смерти. Знаємо то одно, що она несподѣвано приходить; часто тогды, коли мы найменше приготованî. Знаємо, що смерть то рѣчь страшна, бо вôдъ неи вѣчнôсть залежить. Смерть въ ласцѣ Божôй, то початокъ вѣчнои щасливости; смерть въ грѣсѣ, то початокъ вѣчнои кары. Бо заразъ по смерти наступає судъ. На судѣ же страшный, справедливый Судія розтрясе нашу совѣсть и кождому зъ насъ вôддасть пôсля заслуги, праведнымъ надгороду, кару грѣшникамъ.

Хто умеръ въ грѣсѣ смертельнôмъ, той мусить бути засужденый на вѣчный огонь въ пеклѣ. Пекло, то мѣсце вѣчныхъ мукъ, приготоване для діявола и єго слугъ.

Тамъ мучать ся душѣ тыхъ нещасныхъ, що въ неласцѣ Божôй зôйшли зъ сего свѣта.

А коли на кôнци свѣта трубы архангельскѝ закличуть всѣхъ на страшный, послѣдный, загальный судъ, и коли тѣла на той голосъ воскреснуть, тогды и тѣла тыхъ нещасныхъ грѣшникôвъ будуть дѣлити страшну долю душь и стануть учасниками тои страшнои кары Божои. Такъ то до пекла йдуть тѝ, що умирають въ неласцѣ Божôй.

Чистилище.

Але не кождый, що въ Божôй ласцѣ умирає йде впростъ до неба. Лишь душа чиста, що не знайде ся на нѣй и найменшій порошокъ грѣха, йде до неба. А такимъ, то хиба дитина крещена, що вмерла, закимъ до розуму дôйшла, або такій чоловѣкъ, що нѣколи анѣ въ найменшôй рѣчи не провинивъ ся противъ совѣсти и противъ Божого закона. И такій чоловѣкъ йде впростъ до неба, котрый свои грѣхи змывъ такъ щирыми слезами серця, що зъ грѣхôвъ анѣ найменшого слѣду не лишило ся. Рѣдко однакъ трафить ся такій чоловѣкъ. Звычайно помѣжь людьми такъ буває, що много грѣшить, а мало покутує. Єще добре, якъ грѣшникъ досыть покутує, щобы єму Богъ мôгъ вôдпустити тяжкѝ грѣхи и кару вѣчну.

По вôдпущеню тяжкихъ грѣхôвъ, Богъ вôдпускає кару вѣчну и вертає свою ласку. Лишають ся єще кары дочаснѝ. Такѝ кары належать ся и за грѣхи тяжкѝ и за грѣхи

малй. А тыхъ каръ дочаснымъ може бути дуже богато.

Кожде добре дѣло, и молитва и пôстъ и милостыня и всѣ дѣла покаяня, змазують дочасну кару. Але кожде, хотяй бы и мале ухибленє, побôльшує тую кару. Що зменшає кару за грѣхи?

Якъ чоловѣкъ умирає въ такôмъ станѣ душѣ, що має ласку Божу, але и малй, єще не вôдпокутованй грѣхи, и не сплаченй довги каръ дочасныхъ, не може по смерти дôстати ся впростъ до неба. Мусить впередъ заплатити Божій справедливости за всѣ свои довги. Мусить очистити свою душу зъ кождои плямки.

То мѣсце, де очищують ся душѣ праведныхъ, называємо **чистилище.** То мѣсце дочасныхъ мукъ и каръ. Въ тôмъ мѣсци кождый, пôсля своєи заслуги, оденъ бôльше вôдъ другого, єсть караный за невôдпокутованй або за не досить вôдпокутованй провины.

Спôльнôсть Святыхъ.

Тй праведнй душѣ належуть до Христового Царства, належуть до Церкви, до тои святои родины, котрои Христосъ єсть головою. Они становлять вôдрубну частку Христовои Церкви. Становлять Церковь „**страдаючу**“, Церковь, що терпить. Мы тутъ на сѣмъ свѣтѣ творимо Церковь, котра „**воинствуючою**“ называє ся, то єсть Церковь, що боре ся, що воює. Борбою о спасенє добиваємо ся до небесного царства.

Святи̂ же угодники въ небѣ, творять Церковь „**торжествуючу,**“ бо побѣдивши грѣхъ, тѣшуть ся побѣдою и надгородою.

Спôльнôсть Святыхъ.

Ти̂ три части святои Церкви, суть зъ собою такъ звязани̂, що взаимно могуть собѣ помагати. Одни̂ за другихъ молять ся, одни̂ за другихъ покутують, одни̂ за другихъ жертвують добри̂ дѣла.

Всѣхъ насъ лучить Божа ласка, куплена Іисусомъ Христомъ. Мы всѣ въ спôльности мѣжь собою, а та спôльнôсть называє ся спôльностію Святыхъ.

Мы не такъ святи̂, якъ ти̂, що въ небѣ, або ти̂, що въ чистилище. Они певни̂ вѣчного спасеня, а мы ще непевни̂. Але и мы святи̂, бо мы учасниками того святого житя ласки, котре имъ и намъ спôльне. Мы святи̂ о стôлько, о скôлько мы зъ ними звязани̂ въ ту святу суспôльнôсть, котрои Христосъ єсть головою.

Молитва за умершихъ.

Зъ тои спôльности нашои зъ умершими выходить, що имъ, тымъ терпячимъ, страждучимъ въ чистилищи, помôчными суть наши̂ молитвы, наши̂ вставленя ся до Бога, наши̂ жертвы и милостынѣ и всѣ добри̂ дѣла, котри̂ за нихъ жертвуємо Богу.

Якъмы помагаємо душамъ въ чистилищи.

Для того то и мы молимо ся за умершихъ, правимо парастасы, панахиды и Службы Божи̂. Длятого помершому справляємо

похороны. Мы знаємо, що можемо тымъ способомъ принести потѣху въ ихъ терпѣняхъ; знаємо, що Богъ, принимаючи наши̂ офѣры и молитвы, може въ милосердію своимъ вôдпускати кары дочасни̂, або въ части або и цѣлковито.

Душѣ въ чивтилищи не могуть собѣ помочи.

Велика то рѣчь своими молитвами увôльнити яку душу зъ чистилища, и отворити ѣй дверѣ до неба. За такій даръ свята душа вôдплатить ся певно опѣкою и молитвою. Така помôчь удѣлена тымъ бѣднымъ душамъ, єсть тымъ потрѣбнѣйша, що они сами̂ зъ себе не годни̂ скоротити часу своихъ мукъ. Они могуть лишь терпѣти, але вже не могуть своими власными дѣлами побôльшити свои ласки а зменшити кары. Зъ годиною смерти минувъ для нихъ часъ заслугуючои покуты, а наставъ часъ справедливости и часъ терпѣня. Они могуть покутувати терпѣнємъ, але не дѣлами покаяня.

Дорога христіяньского житя.

То трудна рѣчь такъ жити, щобы устеречи ся грѣха и пекла, а заслужити собѣ на вѣчну нагороду. На то потреба твердо тримати ся святои вѣры, держати ся Божого закона, неразъ ворогови вôдпустити, не одно́ перетерпѣти, неразъ себе самого заперти ся.

Треба терпѣти, якъ довго жіємо на земли.

Треба взяти на рамя крестъ Іисуса Христа. „Ѧ҆́ще кто хо́щетъ по мнѣ̀ и҆тѝ, да ѿве́ржетсѧ себѐ и҆ во́зметъ кре́стъ сво́й, и҆ по мнѣ̀ грѧде́тъ.“ (Маѳ. 16,

24). Єсли хто хоче за мною йти, нехай вырече ся себе и возьме свôй крестъ и йде за мною.

„И҆ и҆́же не но́ситъ креста̀ своегѡ̀, и҆ въ слѣ́дъ менѐ не грѧде́тъ, не мо́жетъ мо́й бы́ти ᲂу҆чени́къ.“ (Лук. 14, 27) А хто не несе креста свого и въ слѣдъ мене не йде, не може бути моимъ ученикомъ.

„Возьми́те и҆́го моѐ на себѐ, и҆ наꙋчи́те сѧ ѿ менѐ, ꙗ҆́кѡ кро́токъ є҆́смь и҆ смире́нъ се́рцемъ; и҆ ѻ҆брѧ́щете поко́й дꙋша́мъ ва́шимъ.“ (Матѳ. 11, 29). Возьмѣть ярмо моє на себе и научѣть ся вôдъ мене, бо я єсмь лагôдный и покôрный серцемъ, а найдете супокôй вашимъ душамъ.

Дорога до неба, то дорога тѣсна, неразъ прикра и тяжка; солодша однакъ вôдъ тои другои широкои, що веде на погибель.

Іисусъ Христосъ давъ намъ на тôй тяжкôй дорозѣ много помочи. Крôмъ небеснои благодати, котру намъ купивъ своєю смертію, давъ намъ святыхъ опѣкунôвъ въ небѣ. Ти̂, що передъ нами до Бога дôстали ся, святи̂ Апостолы, Мученики и Мученицѣ, святи̂ Дѣвы, святи̂ Исповѣдники, святи̂ Учителѣ церковни̂ и всѣ угодники Божи̂ нами опѣкують ся, молять ся за насъ и выпрошують намъ потрѣбнои ласки. Тожь и мы о нихъ мусимо памятати и вôддавати честь, яка имъ належить ся. Очевидно, то не та сама честь, котра Іисусу Христу Богу-чоловѣкови належить ся; Богу приносимо жертвы, а Святымъ лишь молитвы. Богу покланяємо ся поклономъ належнымъ Божеству а Святыхъ почитаємо яко Божихъ слугъ. Богъ самъ намъ дає ласки, а Святи̂ намъ у Бога ласки выпрошують.

Честь Святыхъ.

Богъ самъ черезъ себе святый и всемогучій, Єго слуги святѝ зъ Єго ласки и тôлько можуть, кôлько Вôнъ имъ дає.

Святѝ, то такѝ самѝ люди якъ мы, тôлько, що святѝ, а то тому, бо Богови служили и Бога любили. Они сотворѣнями такъ само, якъ и небесни ангелы, та лишь мѣжь ними рôжниця, що Святѝ мали душѣ и тѣла, а ангелы суть чистыми, безтѣлесными духами.

Тожь въ небѣ лишень душѣ Святыхъ. Ихъ тѣла лишили ся на земли. А ихъ гробы мы христіане почитаємо, бо они пригадують намъ ихъ святе житє. Такъ само почитаємо и кожду памятку по нихъ и ихъ святѝ мощѝ, тлѣнниѝ останки ихъ святыхъ тѣлъ. А коли прійде хвиля воскресеня тѣлъ, коли на голосъ трубы архангельскоп гробы отворять ся и мертвѝ тѣла воскреснуть на послѣдный загальный судъ, тогды и тѣла Святыхъ прославленѝ, будуть въ небѣ зъ душами тѣшити ся на вѣки Божою слалою.

Честь ангеламъ.

Ангелы не менше вôдъ Святыхъ, суть нашими опѣкунами и заслугують на нашу честь. Та честь для ангелôвъ така сама, якъ и для Святыхъ, бо и ангелы суть сотворѣнями божими, божими слугами, зъ божоп благодати святѝ. Они въ небѣ тѣшать ся разомъ зъ людьми огляданємъ божоп славы, а на земли хоронять нашѝ душѣ вôдъ напасти діяволôвъ, тыхъ упавшихъ грѣшныхъ ангелôвъ, и выпрошують намъ божу ласку.

Кождый зъ насъ має такого ангела хранителя, такого опѣкуна; кождый зъ насъ по-

виненъ честь и любовь вôддавати єму за єго старанє и опѣку.

Честь и слава Пречистôй Дѣвѣ Маріи.

Пречисту Дѣву, Царицю неба и землѣ, Царицю Ангелôвъ и Святыхъ и Матѣръ Іисуса Христа и насъ всѣхъ своихъ прибранѣыхъ дѣтей, мусимо бôльше почитати, якъ всѣхъ Святыхъ. Святî ангелы, то Божî слуги, а Пречиста Дѣва — Матерію Божою, Богородицею.

Єи ходатайство якъ бы всемогуче, бо всьо може выпросити у Свого Сына. Она справдѣ выпрошує намъ всѣ ласки, котрыхъ намъ потреба. Черезъ Єи руки переходять для насъ всѣ тî ласки и дары, котрî намъ Іисусъ Христосъ купивъ Своєю Кровію.

Длятого то Єи належить ся высша, достойнѣйша и повнѣйша честь, якъ та, котру вôддаємо Святымъ. То честь не та, що Богови належить ся, бо Пречиста Дѣва, хотяй Она найсвятѣйша, однакъ Богомъ сотворена, такъ якъ мы всѣ люди, и Она для насъ єсть якъ бы сестрою по одныхъ першихъ родичахъ. Але то честь высшого рода якъ та, що належить ся Святымъ.

Щасливый, хто Пречисту Дѣду любить; щасливый, хто до Неи зъ довѣрємъ прибѣгає; щасливый, хто Єѣ цѣлымъ серцемъ почитає. Єще вôдъ вѣкôвъ того не чувано, щобы Она опустила чоловѣка, що Єи опѣцѣ вôддавъ ся; нѣколи не чувано, щобы бувъ опущеный той, що до Неи прибѣгає; щобъ не бувъ выслуханый той, що о Єи помôчь просить. Тожь Вы братя въ Канадѣ и Вы сестры дорогî,

почитайте и любѣть Пречисту Дѣву, а Она буде Вами опѣкувати ся якъ Матѣрь дѣтьми.

Старайте ся, щобы въ кождôй хатѣ була Єи икона, такъ якъ въ кождôй хатѣ мусить бути и крестъ Спасителя, хотяй бы збитый зъ двохъ кусникôвъ дерева.

Такъ, якъ крестъ пригадує намъ муку и смерть Христа Спасителя, такъ и образъ Пречистои Дѣвы пригадує намъ сесю, котра намъ Христа породила. Длятого то почитаємо крестъ Спасителя и образы Пречистои Дѣвы и всѣхъ Угодникôвъ Божихъ не для того дерева, чи паперу, зъ котрого зробленый, або на котрôмъ намальованый; але длятого, кого представляють; тî иконы суть святî, бо святî рѣчи намъ представляють и пригадують намъ на нихъ.

Длятого украшуємо нашî хаты иконами святыхъ; длятого ихъ цѣлуємо, передъ ними кланяємо ся и свѣчки передъ ними палимо.

Тî образы Святыхъ, котрыми украшенî хаты; тî кресты, котрыми назначенî дороги, суть такими свѣдоцтвами нашои вѣры.

Маємо чимъ величати ся, можемо тымъ хвалити ся, що нашь нарôдъ христіяньскимъ народомъ, що голосно и отверто признає ся до науки Іисуса Христа.

Якъ чужинець приѣде на кольонію, по тôмъ крестѣ при дорозѣ пôзнає заразъ, що ту нарôдъ вѣрный и побожный. Пôзнає, що Христосъ жіє помѣжь тыми людьми, що Христосъ помѣжь ними царствує, що Христосъ ихъ провôдникомъ, ихъ паномъ, ихъ

Богомъ и учителемъ. По тôмъ крестѣ, якъ по фанѣ жовнѣрôвъ, пôзнає кождый воинôвъ Христовыхъ, що готовî за Єго вѣру и житє положити.

Конець и Богу слава!

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 112089096